

RAPORT

WARUNKI PROWADZENIA FIRM W POLSCE

ZAKŁADANIE FIRMY :: UZYSKIWANIE POZWOLEŃ BUDOWLANYCH
ZATRUDNIANIE I ZWALNIANIE PRACOWNIKÓW :: REJESTROWANIE TYTUŁU
WŁASNOŚCI :: DOSTĘPNOŚĆ KREDYTU :: OCHRONA INWESTYCJI
REGULACJE PODATKOWE :: HANDEL ZAGRANICZNY
EGZEKWOWANIE UMÓW :: LIKWIDACJA PRZEDSIĘBIORSTWA

POLSCY PRZEDSIĘBIORCY DZIAŁAJĄ W ZNACZNIE
TRUDNIEJSZYM OTOCZENIU
PRAWNO-INSTYTUCJONALNYM
NIŻ ICH EUROPEJSKY KONKURENCI

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców
www.zpp.net.pl

Warszawa, luty 2015

SPIS TREŚCI

Spis treści	2
Streszczenie	3
Wstęp	5
I Ramy instytucjonalne dla prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce	6
1. 1. Wnioski z raportów	6
Raport Banku Światowego	6
Raport wolności gospodarczej Heritage Foundation	7
Raport OECD	7
Raport Dobrobytu Instytutu Legatum	7
Raport Światowego Forum Ekonomicznego Global Competitiveness 2013 – 2014	8
1.2. Stabilność prawa i reguł gry	8
1.2.1 Podatki i interpretacja przepisów podatkowych	9
1.2.2 Finanse publiczne	11
1.2.3 Zakładanie i zamykanie firm	12
1.2.4 Rynek pracy	14
1.2.5 Biurokracja	15
1.2.6 Inwestycje	18
1.2.7 Wymiana handlowa	19
1.2.8 Kontrole	19
1.2.9 Wymiar sprawiedliwości	21
1.2.10 Koszty pracy	23
II Wolność gospodarcza w Polsce na tle wybranych krajów	24
2.1 Prowadzenie biznesu w Polsce – podsumowanie rankingów	24
2.2 Łatwość prowadzenia biznesu w Polsce w poszczególnych kategoriach - porównanie	25
Zakładanie biznesu	25
Pozwolenia Budowlane	26
Rejestracja własności	27
Dostępność kredytów oraz ochrona inwestorów	28
Regulacje podatkowe	29
Handel międzynarodowy	30
Egzekwowanie umów	31
Procedura ogłoszenia upadłości	32
2.3 Wolność gospodarcza w Polsce na tle wybranych krajów - porównanie	33
2.4 Uwagi końcowe	34
III Badania własne ZPP	35
BUSOMETR ZPP – Indeks Nastrojów Gospodarczych MSP	35
Bibliografia	37
MANIFEST PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW	39
Związek Przedsiębiorców i Pracodawców	41

STRESZCZENIE

W ciągu ostatnich lat Polska była jedną z najszybciej rozwijających się gospodarek. W 2014 roku przy niewielkiej poprawie sytuacji w gospodarce europejskiej, w Polsce utrzymywały się tendencje wzrostowe, choć w trzecim kwartale w niektórych obszarach uległy osłabieniu. Większość raportów i rankingów wskazuje na stabilność polskiej gospodarki i brak zagrożenia kryzysem finansowym. Według danych GUS produkcja przemysłowa w Polsce systematycznie rośnie. Odnotowano również niewielki spadek bezrobocia oraz wzrost wydajności pracy. W okresie styczeń – sierpień 2014 r. obserwowano wzrost obrotów towarowych handlu zagranicznego w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku, nieco szybszy po stronie eksportu niż importu. W rezultacie wymiana zamknęła się nieznacznie mniejszą niż przed rokiem kwotą ujemnego salda. Potwierdza to znaczącą i systematycznie rosnącą rolę handlu zagranicznego dla rozwoju polskiej gospodarki.

Pod koniec października 2014 r. liczba zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON wyniosła 4 107 268. Spośród firm aktywnych zdecydowaną większość stanowiły mikroprzedsiębiorstwa¹. Struktura polskich firm pod względem wielkości od lat pozostaje w zasadzie bez zmian. Jednocześnie w Polsce udział mikroprzedsiębiorstw jest o 4 pp. wyższy niż średnio w UE-28. Świadczy to o nadal istniejących barierach rozwojowych, utrudniających przechodzenie firmom mikro na wyższy poziom rozwoju.

W minionym roku rząd wprowadził kilka zmian, ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej. Nie były to jednak zmiany znaczące, nie dotyczyły bowiem obszaru w największym stopniu krępującym polską przedsiębiorczość, czyli prawa podatkowego. W kwietniu 2014 r. Sejm uchwalił ustawę o standaryzacji niektórych wzorów pism w procedurach administracyjnych, umożliwiającą składanie wniosków on-line. Wprowadza ona również jednolite, w skali całego kraju, wzory pism dotyczące przede wszystkim wydawania zezwoleń, wpisów do rejestrów czy wydawania zaświadczeń. W maju 2014 r. Sejm uchwalił ustawę o ułatwieniu dostępu do wykonywania niektórych zawodów regulowanych. Jest to już druga transza deregulacji, wprowadzająca ułatwienia w dostępie do 91 zawodów. Trwają również prace nad trzecią transzą. Przyjęty w marcu 2014 r. przez Radę Ministrów projekt ustawy o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów, znajduje się obecnie na etapie prac parlamentarnych. Z kolei w czerwcu 2014 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o ułatwieniu wykonywania działalności gospodarczej. Do jej głównych założeń należy zmniejszenie obowiązków informacyjnych, zwiększenie konkurencyjności polskich portów morskich i terminali przeładunkowych, usprawnienie i ułatwienie firmom prowadzenia wymiany transgranicznej, wsparcie inwestycji przedsiębiorców oraz ułatwienia w podatku akcyzowym.

W naszym przekonaniu dokonane przez rząd reformy, choć niezwykle istotne, nadal pozostają niewystarczające. Polska gospodarka na tle innych europejskich krajów radzi sobie dość dobrze, ale to w żadnej mierze nie jest zasługą rządu, lecz przedsiębiorców. Wprowadzane zmiany są zbyt wolne, zwłaszcza w porównaniu z innymi państwami, co jest widoczne w nieco gorszej pozycji Polski w międzynarodowych rankingach niż przed rokiem. Cześć podjętych w 2014 roku decyzji jest w oczywisty sposób szkodliwa, jak chociażby ustawa nakładająca wysokie kary za

¹ Dane wg GUS.

STRESZCZENIE

brak ceny na wystawionych towarach. Należy mieć nadzieję, iż właściwe i niezwykle potrzebne reformy będą wprowadzane szybciej, dzięki czemu warunki prowadzenia biznesu w Polsce będą z roku na rok się poprawiać i przyczyniać do zwiększenia konkurencyjności polskiej gospodarki.

Międzynarodowe raporty analizujące warunki prowadzenia biznesu są dla nas w tym roku mniej przychylne niż w ubiegłym. Polska w tegorocznym zestawieniu zajęła 32 miejsce (wśród 189 analizowanych gospodarek). Oznacza to spadek o dwa miejsca w porównaniu do poprzedniego raportu. Mniej korzystny dla Polski jest również ranking Światowego Forum Ekonomicznego - Global Competitiveness. Polska uplasowała się na 43 miejscu, a więc o jedno miejsce gorzej niż w zeszłorocznym zestawieniu. Eksperti podkreślają potrzebę dalszego upraszczania podatków oraz koncentrację na wzroście innowacyjności polskich przedsiębiorstw, które to elementy nadal pozostawiają wiele do życzenia, w porównaniu z państwami wysoko rozwiniętymi. Autorzy raportów zwracają również uwagę na potrzebę poprawy infrastruktury. Bank Światowy podkreśla konieczność uproszczenia prawa podatkowego.

Tabela 1: Pozycja Polski w międzynarodowych zestawieniach konkurencyjności gospodarek.

Nazwa rankingu	Aktualna pozycja Polski w rankingu	Poprzednia pozycja w rankingu
Doing Business 2015	32	30
The Global Competitiveness Report 2013-2014	43	42
Index of Economic Freedom 2015	42	50
World Competitiveness Yearbook 2014	36	33

Źródło: Opracowanie ZPP.

WSTĘP

Praca jest jednym z głównych czynników rozwoju gospodarczego. W szczególności wykonywana przez niezależnych przedsiębiorców – pracujących „u siebie”. Jednakże we współczesnym świecie, w szczególności w Polsce, przedsiębiorcy napotykają na absurdalne bariery utrudniające im prowadzenie działalności gospodarczej.

Zgodnie z klasyczną teorią wolnorynkową państwo jest tylko i wyłącznie regulatorem, a nie uczestnikiem rynku. Podstawą sprawnie działającego państwa jest odpowiednie wyważenie roli tego regulatora. Niestety w Polsce, mamy do czynienia z zachwianiem proporcji. Państwo nie wywiązuje się ze swojej podstawowej roli w tych obszarach działania, do których zostało ustanowione, za to podejmuje się działań w obszarach, w których przeszkadza przedsiębiorcom, bądź wręcz z nimi konkuruje.

Celem niniejszego raportu jest ukazanie problemów związanych z opodatkowaniem i kosztami pracy oraz sądownictwem i biurokracją², które stanowią bariery rozwoju przedsiębiorczości w Polsce. Przygotowując raport o warunkach działania firm w Polsce postanowiliśmy oprzeć się na wiarygodnych źródłach międzynarodowych – Raportach Banku Światowego i OECD czy też Heritage Foundation i Economic Freedom Network. Poza bezstronnością umożliwiają one dokonanie porównań z innymi Krajami Europy i Świata. W szczególności trudnej sytuacji są małe i średnie firmy, które system zmusza do zatrudniania rzeszy doradców, księgowych, pracowników administracyjnych itp., i tym samym znacznie pogarsza ich zdolności konkurencyjne oraz rozwojowe. Zamiast rozwijać nasze przedsiębiorstwa – toniemy w papierach, które musimy składać do rządu i mamy nieodparte wrażenie, że przytłaczająca większość z nich jest absolutnie zbędna.

Małe i średnie firmy w Polsce są fundamentem, na którym stoi nasz kraj. Przynoszą ponad 67 proc. PKB, tworzą ¾ miejsc pracy. Mimo, to przedsiębiorczość jest w Polsce represjonowana. Wiele regulacji skarbowych jest sprzecznych z podstawowymi prawami człowieka, gwarantowanymi przez Konstytucję RP i martwymi w praktyce. Przedsiębiorczość jest postrzegana jako jeden z głównych czynników rozwoju gospodarczego oraz wzrostu konkurencyjności w skali całej gospodarki. Niektórzy ekonomiści określają ją jako czwarty czynnik produkcji, obok pracy, kapitału i ziemi³.

Nie domagamy się specjalnych praw, przywilejów czy wyjątkowego traktowania. Domagamy się równego traktowania i nie przeszkadzania nam w prowadzeniu działalności. Usunięcia barier administracyjnych, prawnych, etc., które absolutnie niczemu nie służą, poza interesami wąskiej klasy urzędniczej, która nie ponosi żadnych ciężarów utrzymania Państwa, a rości sobie prawo do arbitralnego narzucania tych ciężarów innym obywatelom. W szczególności Przedsiębiorcom.

Życzymy miłej lektury tego niemiłego dla nas raportu.

Robert Gwiazdowski – Przewodniczący Rady Nadzorczej
Cezary Kaźmierczak – Prezes
Tomasz Pruszczyński – Wiceprezes

² *Politykę się nie zajmujemy.*

³ *Sullivan, Sheffrin (2003).*

I RAMY INSTYTUCJONALNE DLA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W POLSCE

Zgodnie z metodologią zaproponowaną przez Bank Światowy⁴, w niniejszym raporcie skupiono się głównie na następujących kategoriach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej: zakładaniu firmy, uzyskiwaniu pozwoleń budowlanych, zatrudnianiu i zwalnianiu pracowników, rejestrowaniu tytułu własności, dostępności kredytu, ochronie inwestorów, regulacjach podatkowych, handlu zagranicznym, egzekwowaniu umów oraz likwidacji przedsiębiorstwa.

1. 1. WNIOSKI Z RAPORTÓW

Raport Banku Światowego

W najnowszym raporcie Banku Światowego *Doing Business 2015* Polska zajęła 32 miejsce. Mogłoby się zatem wydawać, iż jest to lepszy wynik niż w zeszłym roku, kiedy to zajęliśmy 45 miejsce, a nawet, że jest to nasz najlepszy wynik w historii.

Należy jednakże wziąć pod uwagę fakt, iż w tym roku Bank Światowy zastosował inną metodologię w tworzeniu rankingu. Gdyby zastosował ją rok wcześniej, Polska zajęłaby dość wysoką 30 lokatę, a nie 45 (informacja ta była zamieszczona w skorygowanym raporcie DB 2014). Wynik w tegorocznym raporcie jest więc w rezultacie o dwa miejsca gorszy od poprzedniego. Do najważniejszych zmian raport zalicza łatwiejsze przekazywanie kapitału dzięki wprowadzeniu procedur, które pozwalają wypełnić szereg formalności on-line oraz obniżenie płatności notarialnych. Zmniejszono koszty pozyskiwania energii elektrycznej, zweryfikowano koszty nowych podłączeń. Doceniono również wprowadzenie nowego systemu operacyjnego w terminalu portowym w Gdańsku, który usprawnił handel międzynarodowy. Autorzy raportu podkreślają, iż w ostatnich latach w Polsce coraz łatwiejsze staje się zakładanie nowych firm, między innymi dzięki zniesieniu takich wymogów jak rejestracja działalności gospodarczej w Państwowym Inspektoracie Pracy. Usprawniono również proces pozyskiwania pozwoleń budowlanych.

W zestawieniu z innymi państwami z naszego regionu, ogólne warunki prowadzenia biznesu oceniono znacznie lepiej niż w Słowacji (37 miejsce), Bułgarii (38 miejsce), Czechach (44 miejsce) czy na Węgrzech (54 miejsce). Nadal jednak znajdujemy się poniżej średniej OECD państw o wysokich przychodach, do których zalicza się Polska. W porównaniu do zestawienia z początku obecnej dekady, największe postępy osiągnęliśmy w zakresie rejestrowania własności, pozwoleń budowlanych oraz dostępie do elektryczności., choć np. w zakresie rozpoczynania biznesu w tegorocznym raporcie zajęliśmy miejsce gorsze niż przed rokiem (85 wobec 80 miejsca w DB 2014).

⁴ Metodologię oparto m.in. na Djankov et al. (2002), Botero et al. (2004), Djankov et al. (2007), Djankov et al. (2008a), Djankov et al. (w druku), Djankov et al. (2008b), Djankov et al. (2003), Djankov et al. (2008c). Simeon Djankov jest według portalu *Ideas Repec* jednym z 150 najlepszych ekonomistów na świecie. Był wieloletnim pracownikiem Banku Światowego oraz Ministrem Finansów Bułgarii. Dodatkowe informacje dotyczące metodologii można znaleźć na <http://www.doingbusiness.org/MethodologySurveys/>.

Raport wolności gospodarczej Heritage Foundation

W porównaniu do ubiegłego roku Polska awansowała o 8 miejsc i zajęła w rankingu Heritage Foundation **42 miejsce** uzyskując łącznie **68,6 punktów**. Pozytywne zmiany odnotowano w 5 z 10 obszarów wolności gospodarczej. Tegoroczny ranking plasuje nasz kraj na pozycji o 1,6 pkt wyższej niż w ubiegłym roku. Przyczyniła się do tego poprawa w zakresie poziomu korupcji (+5,2), fiskalizmu (+6,0), wydatków publicznych (+3,9) oraz polityki monetarnej (+3,5). Polska osiągnęła też największą poprawę w regionie europejskim. Pośród 43 państw europejskich zajmujemy 19 miejsce (wobec 23 miejsca przed rokiem), co oznacza wynik powyżej globalnej średniej. Nadal postrzegani jesteśmy jako kraj „umiarkowanie wolny” w zakresie gospodarki. Raport wskazuje m.in. na obszary, które wciąż wymagają poprawy: sztywny rynek pracy, niska efektywność wymiaru sprawiedliwości oraz nadmierna regulacja, krępująca rozwój biznesu.

Raport OECD

Wyrażona przez OECD ogólna ocena naszego kraju jest pozytywna i podkreśla dobre wyniki uzyskane przez Polskę na tle niestabilnej sytuacji w Europie. XIII Przegląd Gospodarzy Polski OECD zwraca uwagę na kwestie dotyczące usprawnienia funkcjonowania rynku pracy i wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw. Według raportu OECD Taxing Wages 2014 jedną z najważniejszych barier rozwoju polskiej przedsiębiorczości są rosnące pozapłacowe koszty pracy. Od 2011 r. klin podatkowy, czyli wszystkie obciążenia poza pensją netto, wzrósł w naszym kraju o ponad 1,2 pkt proc., przede wszystkim za sprawą podniesienia składki rentowej. Największym jednak problemem w przypadku Polski są wysokie składki na ubezpieczenie społeczne, wynoszące łącznie 29,63 proc. całkowitych kosztów pracy, podczas gdy średnia dla państw należących do OECD wynosi 22,55 proc. Warto zauważyć, iż pomimo braku zmiany nominalnej stawki podatku dochodowego, obciążenia z tego tytułu wzrosły. To efekt stosowania zimnej progresji, czyli niewaloryzowania progów podatkowych oraz kwoty wolnej od podatku już od 2009 r. W konsekwencji efektywny poziom opodatkowania zwiększył się, wraz ze wzrostem poziomu cen⁵.

Raport Dobrobytu Instytutu Legatum

Raport Instytutu Legatum na rok 2014 plasuje Polskę na **31 pozycji** pośród 142 ocenianych krajów, które wytwarzające łącznie 99 proc. światowego PKB. W ubiegłym roku Polska była w tym rankingu na miejscu 34. Najlepiej wypadamy w kategorii bezpieczeństwa, w której zajęliśmy 24. miejsce, a naj słabiej w kategorii osobistych swobód i wolności – 58 miejsce (w poprzednim zestawieniu zajęliśmy 55 miejsce).

Kryteria brane pod uwagę przy tworzeniu rankingu obejmują m.in. przedsiębiorczość, szkolnictwo, opiekę zdrowotną, kapitał społeczny. W stosunku do lat ubiegłych pozycja Polski nie ulega większym zmianom. W 2010 roku zajęliśmy miejsce 29., w 2011 - 28., a rok później 32. miejsce. Warto zauważyć, iż Polska ma niższy od światowej średniej wskaźnik zatrudnienia (aktywnej na rynku pracy siły roboczej w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym) i niższe od przeciętnej zaufanie do instytucji finansowych.

⁵ Raport OECD: w Polsce stale rośnie klin podatkowy

<http://www.podatki.abc.com.pl/czytaj/-/artykul/raport-oecd-w-polsce-stale-rosnie-klin-podatkowy> (22.12.2014).

Z ankiety przeprowadzonej w 2013 roku wynika, iż 79 proc. Polaków uważa swój kraj za dobre miejsce dla otwarcia biznesu (globalna średnia wynosi 70 proc.), ale tylko 43,3 proc. ankietowanych uważa, że w Polsce można dorobić się ciężką pracą (wobec globalnej średniej 80,5 proc.). Mniej niż 50 proc. (43,5 proc.) ma również zaufanie do wymiaru sprawiedliwości. Spośród krajów byłego bloku wschodniego najlepiej w rankingu wypada Słowenia – na miejscu 24 i Czechy - na 29. Węgry są na 39, Ukraina na 63, a Rosja na 68 miejscu.

Raport Światowego Forum Ekonomicznego Global Competitiveness 2013 – 2014

W raporcie Światowego Forum Ekonomicznego Polska znalazła się na **43 miejscu**, a więc uzyskała wynik nieco gorszy niż w poprzednim zestawieniu (42. miejsce). Jako mocne strony polskiej gospodarki wskazano wielkość rynku, poziom edukacji oraz rozwój rynku finansowego. Jako największe bariery prowadzenia biznesu w Polsce autorzy raportu wskazują na regulacje podatkowe, restrykcyjne prawo pracy oraz nieefektywną biurokrację. Eksperti zauważają również, iż Polska powinna zwiększyć konkurencyjność gospodarki poprzez podniesienie stopnia jej innowacyjności, który jest niski w odniesieniu do efektywności i tzw. czynników podstawowych gospodarki. Dużą bolączką pozostaje także stan infrastruktury.

1.2. STABILNOŚĆ PRAWA I REGUŁ GRY

Przytoczone powyżej raporty stawiają Polskę w całkiem dobrym świetle. Nasz kraj postrzegany jest jako stabilny politycznie i gospodarczo, co wpływa pozytywnie na klimat inwestowania. Przykładowo według rankingu Bloomberg 2013 Polska jest najlepszym krajem do prowadzenia biznesu w regionie CEE. Z kolei w raporcie FDI Intelligence Polska zajęła trzecią pozycję, zaraz po Chinach i USA, jako najlepsze miejsce dla inwestycji produkcyjnych na świecie. Niemniej we wszystkich raportach pojawia się zastrzeżenie, iż biurokracja oraz przepisy prawne i podatkowe powinny być dużo bardziej przejrzyste.

Według badań przeprowadzonych przez firmę doradczą Deloitte przepisy podatkowe w Polsce są oceniane jako najmniej stabilne w Europie. Pod tym względem porównywani jesteśmy do takich państw jak Rumunia, Rosja oraz Węgry. Ponad 1/3 badanych przedsiębiorców uważa, że tę niestabilność powodują przede wszystkim częste zmiany regulacji podatkowych, ale także zbyt długi czas trwania postępowań podatkowych (12,4 proc.), a następnie zmienność praktyki orzeczniczej i publicznie dostępnych wytycznych urzędów (12,1 proc.)⁶. Wiele firm wskazuje, iż byłaby gotowa do zwiększenia zatrudnienia, jednak potrzebuje do tego stabilnego i przewidywalnego prawa.

Dobrym przykładem jest tutaj ustawa o VAT. Według sejmowego ISAP była ona zmieniana od 2004 r. aż 36 razy, z czego aż 6 razy w 2013 r⁷. Większość z tych zmian miała ogromny wpływ na działanie wszystkich przedsiębiorców (a nie jedynie wąskiej grup z wybranych

⁶ Wg Delloite większość firm w regionie EMEA określa relacje z władzami podatkowymi jako dobre (65 proc) lub bardzo dobre (27 proc.). Wyjątek stanowią respondenci w Austrii, Włoszech, a także w Polsce, Rumunii oraz Rosji. Badanie Deloitte zostało przeprowadzone między marcem a majem 2012. Zob. Delloite: polski system podatkowy jednym z najmniej stabilnych w Europie, http://forsal.pl/artykuly/628966,delloite_polski_system_podatkowy_jednym_z_najmniej_stabilnych_w_europie.html (20.02.2015)

⁷ Dz.U. 2004 nr 54 poz. 535

<http://isap.sejm.gov.pl/RelatedServlet?id=WDU20040540535&type=12&isNew=true> (22.12.2014)

branż). Warto również dodać, iż od listopada 2013 r. Minister Finansów wydał około tysiąca interpretacji dotyczących VAT. W Polsce stawka VAT zależy od klasyfikacji statystycznej danego produktu lub usługi. Oznacza to, iż nowelizacje w przepisach niepodatkowych, jak chociażby zmiana PKWiU automatycznie wpływa na zmiany w podatku VAT.

1.2.1 Podatki i interpretacja przepisów podatkowych

Opodatkowanie jest niewątpliwie jednym z istotnych czynników wpływających na prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce. Według raportu Banku Światowego i firmy doradczej PwC „Paying Taxes 2015” - badającego stopień skomplikowania systemu podatkowego - Polska zajmuje **87 miejsce**, w porównaniu do zeszłorocznej 113 pozycji. **Całkowita stopa podatkowa wynosi w tym roku dla Polski 38,7 proc.** (w poprzednim roku 38,5 proc.). Wyniki raportu wskazują, że przeciętnie polski przedsiębiorca dokonuje obecnie 18 rocznych płatności podatku, poświęcając na to 286 godzin rocznie, podobnie jak miało to miejsce w dwóch poprzednich latach. Dla porównania w Estonii firmy potrzebują na rozliczenie podatków 81 godzin, na Litwie 185, Rumunii 200, a na Węgrzech 277. Niemniej jednak przychylniejsza niż w poprzednich latach ocena regulacji podatkowych w Polsce wynika zarówno z korzystnych zmian systemowych, jak i w dużym stopniu z modyfikacji metodologii badania, przyjętej przez Bank Światowy.

Jak zaznaczają eksperci PwC „ostatnie dwa lata przyniosły szereg zmian uproszczających i usprawniających przepływy pieniężne, których celem było ułatwienie prowadzenia działalności. Jako przykład można podać przepisy mające na celu likwidację tzw. zatorów płatniczych, które wciąż jednak wymagają dalszych prac nad ich stosowaniem”⁸. Ponadto docenić należy zmiany w VAT, ułatwiające korzystanie z ulgi za złe długi, a także częściowe zmiany momentu powstania obowiązku podatkowego w transakcjach wewnątrzspółnotowych. Eksperci PwC zwracają również uwagę na modyfikację w fakturowaniu, a także wprowadzenie możliwości wystawiania faktur uproszczonych. Liberalizacji uległy także przepisy dotyczące e-faktur w zakresie akceptacji ich przesyłania w tej formie przez nabywcę.

Według PwC kwestią, która wciąż wymaga zmian jest praktyka stosowania przepisów o zatorach płatniczych czy ujednoczenie wzoru deklaracji podatku od nieruchomości. Polska notuje lekki wzrost efektywnej stopy podatkowej, co jest spowodowane wzrostami w podatkach i opłatach lokalnych. Na tle regionu Europy Środkowo – Wschodniej, Polska cechuje się obecnie niższą od średniej efektywną stopą podatkową (38,7 proc. versus 41 proc.) ale więcej czasu zajmuje nam płacenie podatków (średnia dla Europy 176 godzin wobec 286 w Polsce). Na firmę modelową w Polsce przypada także więcej płatności, gdyż średnia dla naszego regionu wynosi tylko 12,3, a dla nas 18.⁹. Biorąc pod uwagę, że w 2011 Polska zajmowała 127 miejsce w rankingu (z 29 płatnościami, zaangażowaniem czasowym równym 296 godzin i efektywnej stawce podatkowej 43,6 proc.) polski system podatkowy wykazuje tendencję do usuwania barier administracyjnych, niestety proces ten jest niezwykle powolny.

Pod względem regulacji podatkowych raport Banku Światowego ocenia nas poniżej przeciętnej OECD. Lepiej wypadamy natomiast w porównaniu do Węgier, Bułgarii, Słowacji czy Czech, choć zauważyć należy, iż w przypadku tych dwóch pierwszych krajów różnica nie jest wielka.

⁸ Stabilizacja polskiego systemu podatkowego i dalsze zmiany szansą na awans w kolejnych latach
<http://www.pwc.pl/pl/biuro-prasowe/2014/2014-11-21-paying-taxes-2015.jhtml> (22.12.2014).

⁹ Ibidem.

Tabela 2: System podatkowy w Polsce.

Rocznik raportu Doing Business	DB 2011	DB 2012	DB 2013	DB 2014	DB 2015
Pozycja w rankingu	128	124	104	113	113
Ilość płatności (rocznie)	29	29	18	18	18
Czas (godziny w ciągu roku)	325	296	286	286	286

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu Doing Business 2014.

Eksperci wskazują ponadto na konieczność efektywniejszego ściągania podatków oraz rozszerzenia możliwości płacenia podatku ryczałtowego bez konieczności prowadzenia księgowości przez mikroprzedsiębiorstwa. Ogólnym zaleceniem jest bowiem zbliżenie opodatkowania z zarobkami (dochodami), tj. bez konieczności obliczania kosztów uzyskania przychodów. Takim podatkiem mógłby być podatek obrotowy, który funkcjonował w Polsce do 1993 roku. Później został zastąpiony podatkiem VAT z czterostopniową skalą.

Mnożenie prawa w zakresie tzw. kosztów uzyskania przychodów jest zmurą polskich przedsiębiorców, na równi z niezwykle skomplikowanym i bardzo nieefektywnym systemem poboru podatku VAT. Najbardziej efektywnym i tanim w poborze jest podatek obrotowy. Obecne wpływy z CIT są marginalne dla budżetu państwa. Podatek obrotowy – zamiast CIT - przynosiłby znacznie wyższe wpływy, a przedsiębiorców uwolnił od tysięcy godzin zbędnych czynności biurokratycznych.

W okresie od lipca 2011 r. do czerwca 2012 r. wprowadzono zmiany przepisów, mające wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości, a dotyczące ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, podatków dochodowych, podatku od towarów i usług, podatku od wydobycia niektórych kopalin, podatku od nieruchomości oraz opłaty skarbowej. Wprowadzono również możliwość przejścia na elektroniczny sposób składania deklaracji CIT.

Podatek VAT w Polsce jest jednym z najwyższych w Europie (od 1 stycznia 2011 roku wynosi 23 proc.). Dla porównania w Niemczech 1 stycznia 2007 stawkę zwiększono z 16 proc. do 19 proc.; we Francji podstawowa stawka jest równa 19,6 proc.; w Hiszpanii – 16 proc.

Dodatkowo wiele problemów rodzi skomplikowana konstrukcja prawa dotycząca zasad odprowadzania podatku VAT, niejasna klasyfikacja towarów i usług, a w związku z tym trudności w określeniu stawki podatku. Decyzja rządu o podwyższeniu podatku VAT do 23proc. wpłynęła na zmniejszenie konsumpcji, a tym samym obniżenie popytu wewnętrznego.

W październiku 2014 r. Sejm przyjął tzw. IV ustawę deregulacyjną. Zawiera ona blisko 50 zmian w prawie gospodarczym, dotyczących ponad 30 ustaw. Koncentrują się one na wsparciu inwestycji, ograniczeniu obowiązków informacyjnych, podnoszeniu efektywności pracy oraz społecznej odpowiedzialności biznesu i sprawnej administracji. Ustawa wprowadza m.in. zmiany w regulacjach podatkowych, w tym np. wydłużenie terminu na rozliczenie VAT-u dla upoważnionych importerów AEO. Ich wejście w życie wpłynie korzystnie na rozwój przedsiębiorczości w Polsce, zwłaszcza małych i średnich firm. Resort gospodarki przewiduje, iż wprowadzenie zmian przyniesie przedsiębiorcom oszczędności w wysokości ok. 0,9 mld zł rocznie, głównie dzięki redukcji obowiązków informacyjnych. Ograniczenie tych obowiązków pozwoli przedsiębiorcom efektywniej wykorzystać co najmniej 21 mln godzin pracy rocznie.

W ustawie zakłada się też np. zniesienie obowiązku obligatoryjnego uzyskiwania przez przedsiębiorców potwierdzenia zgłoszenia rejestracyjnego VAT-R, co oznacza zmniejszenie kosztów rozpoczęcia działalności o 170 zł.

Wśród ważnych zmian znajduje się ponadto zastąpienie obecnego systemu rozliczania podatku dochodowego z tytułu użytkowania pojazdu służbowego do celów prywatnych uproszczonym systemem ryczałtowym. Wprowadzone zostaną dwie ryczałtowe stawki: – 45 zł dla pojazdu o pojemności do 1600 cm³; – 72 zł dla pojazdu o pojemności powyżej 1600 cm³. Ustawa weszła w życie 1 stycznia 2015 r., z wyjątkiem zmian w Kodeksie pracy, które mają wejść w życie z dniem 1 kwietnia 2015 r.

Ogromny problem w polskim systemie podatkowym stanowią wyłudzenia VAT, możliwe dzięki istniejącym lukom podatkowym w obrocie międzynarodowym. Skarb Państwa rokrocznie traci na tym procederze miliardy złotych. Według szacunkowych wyliczeń luka podatkowa, czyli to co budżet teoretycznie powinien dostać, może wynosić ponad 40 mld zł. W Polsce problem narastał przez kilka lat, a jego apogeum przypadło na 2013 r. Jeszcze w 2007 r. PwC szacowało lukę w VAT na 0,6 proc. PKB. W ubiegłym roku było to już 2,9 proc. PKB, czyli ok. 46,8 mln zł¹⁰. Wyłudzenia VAT wewnątrz UE odbywają się najczęściej w ramach tzw. karuzeli podatkowej, która polega na wielokrotnym eksporcie i ponownym imporcie tych samych towarów za pośrednictwem złożonego łańcucha dostaw. Częścią łańcucha transakcji karuzelowych są często tzw. słupy, czyli podmioty, które po dokonaniu szeregu transakcji są likwidowane. Na tzw. transakcjach karuzelowych tracą uczciwi przedsiębiorcy – firmy nieświadomie wciągnięte w ten proceder. Firma, która w nieuczciwy sposób zyskuje na takich transakcjach, najczęściej znika. W praktyce fiskus może postawić zarzuty innej firmie z łańcucha, często nieświadomej procederu, w jaki została wciągnięta. Eksperti wskazują, iż potrzebna jest zmiana zarówno europejskiego systemu, jak i uproszczenie naszego krajowego systemu podatkowego i likwidacja zerowej stawki VAT. Wyłudzenia VAT nie są polską specjalnością. Średnio w UE luka w VAT to 16 proc. wpływów; w Polsce – 22 proc. W niektórych krajach – np. w Rumunii – sięga aż 44 proc. Z kolei w Holandii oraz Finlandii wynosi zaledwie 5 proc.

1.2.2 Finanse publiczne

Polski system finansowy pozostaje stabilny, a perspektywy jego funkcjonowania są dobre, choć niepokój budzi zapewne rosnący dług publiczny (w kwietniu 2014 wynosił on 57 proc. PKB). Według Raportu Ministerstwa Gospodarki jednym z kluczowych wyzwań polityki fiskalnej jest zapewnienie możliwości elastycznego kształtowania wydatków, wzrostu udziału wydatków o charakterze prorozwojowym, przy zachowaniu stabilnych dochodów budżetowych. Kwestia ta jest istotna dla przedsiębiorców, ponieważ nie tylko wpływa na powstanie stabilnego otoczenia makroekonomicznego, ale odnosi się również do rosnących potrzeb pożyczkowych państwa. Zwiększona sprzedaż papierów skarbowych to sposób państwa na pozyskanie środków z sektora finansowego, które pozwolą na sfinansowanie zadłużenia publicznego. Niestety zabiera to możliwość skorzystania z tych środków podmiotom gospodarczym. Ponadto zwiększone potrzeby wydatkowania zasobów finansowych budżetu państwa, nie pozwolą raczej na wprowadzenie udogodnień podatkowych, na które tak czekają przedsiębiorstwa¹¹.

¹⁰ Tak działa karuzela z VAT. Co roku budżet traci kilkadziesiąt miliardów
<http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/841395,tak-dziala-karuzela-z-vat-co-roku-budzet-traci-kilkadziesiat-miliardow.html> (22.12.2014).

¹¹ *Przedsiębiorczość w Polsce 2014, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2014, s.33.*

Struktura wydatków budżetowych w znacznym stopniu ogranicza swobodę działania rządu w zakresie ograniczenia deficytu budżetu państwa. Znaczna część wydatków jest bowiem związana z obsługą długu publicznego, subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego czy wspieraniem funduszy celowych oraz ich dysponentów, szczególnie ZUS i KRUS¹². W efekcie jedynie niewielka część środków budżetowych może być przeznaczona na inwestycje infrastrukturalne, badania i rozwój, aktywne polityki rynku pracy oraz poprawę jakości funkcjonowania służb publicznych.

Należy mieć na uwadze, iż wysoki w ostatnich latach deficyt finansów publicznych może w przyszłości spowodować obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej Polski. By tego uniknąć eksperci radzą by w bardziej zdyscyplinowany sposób zarządzać finansami publicznymi. Konieczne jest ograniczenie biurokracji, reforma prawa pracy oraz walka z korupcją, które negatywnie wpływają na rozwój działalności gospodarczej.

Inwestycje zagraniczne, rozwój sektora usług, popyt wewnętrzny oraz wdrażane stopniowo ustawy deregulacyjne wpływają na dynamikę rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Część z tych postulatów została zauważona przez rząd. Rada Ministrów 22 kwietnia 2014 r. przyjęła Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2014-2017. Dokument składa się obecnie z dwóch części: Programu konwergencji – Aktualizacja 2014 oraz określenia celów głównych funkcji państwa wraz z miernikami stopnia ich realizacji. Przyjęte w dokumencie cele oraz działania są spójne z priorytetami wyznaczonymi w strategii Europa 2020. Priorytetem pozostaje stworzenie warunków do szybkiego i zrównoważonego wzrostu przy zapewnieniu optymalnego tempa konsolidacji finansów publicznych¹³. Zgodnie z przyjętymi przez rząd założeniami dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w latach 2014–2017 kształtować się będzie odpowiednio na poziomie: 49,5 proc. PKB; 49,5 proc. PKB; 47,5 proc. PKB; 45,5 proc. PKB. Warto przypomnieć, iż w czerwcu 2014 r. Komisja Europejska zawiesiła, obowiązującą od 2009 r., procedurę nadmiernego deficytu wobec Polski. W ocenie Komisji Europejskiej Polska podjęła skuteczne działania, aby ograniczyć deficyt do wyznaczonego poziomu.

Jednakże wiele niezależnych ekspertów oraz instytucji, jak chociażby OECD, zarzucają Polsce, iż wprowadzając rząd przedstawia plan naprawy budżetu państwa, obejmujący wzmocnienie i konsolidację systemu fiskalnego, reformę systemu ubezpieczeń społecznych czy przyspieszenie prywatyzacji, niemniej jednak za tymi deklaracjami nie idą żadne, nawet wstępne projekty konkretnych ustaw. Jest to szczególnie ważne z punktu widzenia przedsiębiorcy, który w wyniku braku stabilności systemu prawnego (częstych, nieprzemyślanych i nieprzewidywalnych zmian prawa) nie jest w stanie efektywnie prowadzić swojego biznesu.

1.2.3 Zakładanie i zamykanie firm

Pod koniec października 2014 r. liczba zarejestrowanych podmiotów w systemie REGON wyniosła 4 107 268. Spośród firm aktywnych zdecydowaną większość stanowiły mikroprzedsiębiorstwa. Pomimo obserwowanego spadku udziału przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne w ogólnej liczbie podmiotów w systemie REGON, stanowią one wciąż dominującą pozycję w rejestrze.

¹² *Ibidem*, s. 34.

¹³ *Ibidem*, s. 35.

Według raportu Banku Światowego Doing Business 2015 założenie nowej działalności gospodarczej w Polsce wymaga dopełnienia 4 procedur, trwa 30 dni, kosztuje 12,9 proc. dochodu per capita oraz wymaga wkładu własnego w wysokości co najmniej 12,3 proc. dochodu per capita¹⁴. Raport Banku Światowego plasuje Polskę na 85 miejscu, co oznacza spadek o 5 pozycji w porównaniu do ubiegłego roku.

Porównując Polskę do innych krajów europejskich okazuje się, iż największą potrzebą jest skrócenie czasu koniecznego na założenie firmy (ułatwienie procedur, zmniejszenie biurokracji) oraz obniżenie kosztów. Przykładowo na Węgrzech założenie firmy trwa jedynie 5 dni, podobnie zresztą jak w Danii. Szybciej niż u nas założymy również firmę w Bułgarii (18 dni), Czechach (19 dni) i na Słowacji (11,5 dni).

Tabela 3: Zakładanie firm w Polsce w porównaniu do wybranych krajów.

Rok 2013	Polska	Bułgaria	Czechy	Węgry	Słowacja	Niemcy
Łatwość założenia firmy (ranking)	85	49	110	57	77	114
Ilość procedur	4	4	9	4	7	9
Czas (dni)	30	18	19	5	11.5	14.5
Koszt (% dochodu per capita)	12.9	0.8	8.0	8.3	1.5	8.8
Min. wkład własny (% dochodu per capita)	12.3	0.0	0.0	54.0	19.2	35.8

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu Doing Business 2014.

Bank Światowy docenia zmiany przepisów, ułatwiających rozpoczęcie nowego biznesu, takich jak eliminacja wymogu rejestracji firmy w Państwowej Inspekcji Pracy oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Również raport Heritage Foundation wskazuje na zbyt rozbudowaną i długotrwałą procedurę związaną z rejestracją działalności gospodarczej. Bezpośrednio przekłada się to na wysoki koszt założenia i prowadzenia firmy, co zdecydowanie nie sprzyja przedsiębiorcom i często wywołuje zjawiska korupcyjne.

W 2009 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. Zgodnie z jej zapisami, osoby fizyczne, chcące założyć własną firmę, mogą ją zarejestrować przy pomocy formularzy składanych w jednym okienku. Chodzi o druk EDG1, który złożyć możemy w Urzędzie Gminy lub w Urzędzie Miasta, właściwym dla miejsca prowadzenia przyszłej działalności.

Niestety, jak podkreślają eksperci OECD, reforma ta była krokiem w dobrym kierunku, ale w praktyce nie wpłynęła znacząco na skrócenie i ułatwienie procesu zakładania firmy.

¹⁴ Średnia OECD wynosi 3,4 proc. Wśród państw regionu – Bułgaria 0,8 proc., Czechy 8,0 proc., Słowacja 1,5 proc. Liderem pozostaje Słowenia – 0,0 wg raportu DB 2015.

Przedsiębiorcy wciąż muszą borykać się z wieloma formalnościami, brakiem koordynacji pomiędzy instytucjami, do których trzeba zgłosić rejestrację firmy oraz długotrwałymi procedurami.

Założenie własnej firmy jest w Polsce niestety bardzo kosztowne. Przedsiębiorcy są przykładowo zobowiązani do odprowadzenia składki ZUS już od pierwszego miesiąca działalności. Niezależnie od tego, czy nowa firma generuje przychody, czy dopiero czeka na klientów, z jej konta co miesiąc musi wyjść przelew do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Co prawda przez pierwsze dwa lata młody przedsiębiorca płaci preferencyjne stawki, ale po tym okresie obciążenie rośnie przeszło dwukrotnie. Od nowego roku stawka preferencyjna wyniesie blisko 450 zł, a pełna składka dla firm z dłuższym stażem prawie 1100 zł. Dla porównania w Wielkiej Brytanii początkująca firma płaci składki na ubezpieczenie dopiero, gdy działalność przynosi dochody¹⁵.

1.2.4 Rynek pracy

Ostatnie lata nie były najlepszym okresem dla rynku pracy w Polsce. Światowy kryzys przerwał korzystne zmiany, jakie zachodziły w naszym kraju, wywołując ponowny wzrost bezrobocia. Po systematycznym wzroście wskaźnika zatrudnienia dla UE-28 od roku 2002, w skutek kryzysu gospodarczego w 2008 roku nastąpiło odwrócenie trendu i spadek wartości wskaźnika w latach 2009 i 2010, odpowiednio o 1,4 pkt. proc. i 0,4 pkt. proc. Dane za koniec roku mówią o niewielkim spadku bezrobocia, jednakże w całym 2014 roku nie doszło do zdecydowanego przełamania negatywnych tendencji.

Wskaźnik zatrudnienia w Polsce (64,9 proc.) jest nadal jednym z niższych w Unii Europejskiej. Niższy niż w Polsce poziom wskaźnik odnotowano w Bułgarii (63,5 proc.), Rumunii (63,9 proc.), Hiszpanii (58,2 proc.), Grecji (53,2 proc.), Chorwacji (53,9 proc.), we Włoszech (59,8 proc.) oraz na Węgrzech (63,2 proc.). Taki sam wskaźnik zatrudnienia, jak w kraju nad Wisłą zaobserwowano na Malcie¹⁶. W Polsce, podobnie do większości krajów UE, ogromnym problemem pozostaje poziom zatrudnienia wśród osób młodych (wyjątek stanowią Holandia oraz Austria). W 2013 r. pracowało tylko 22 proc. młodych Greków i 26 proc. Chorwatów oraz blisko 30 proc. osób w wieku 20-24 w Hiszpanii i Włoszech, a także ok. 35 proc. osób na Węgrzech, Bułgarii, Luksemburgu. Wskaźnik dla nas wynosi 41 proc.

Heritage Foundation wyraźnie krytykuje regulacje prawne na rynku pracy. Efektywność polskiego rynku pracy, jak i przejrzystość administracji jest przez ekspertów oceniana negatywnie. Wprawdzie wiele regulacji musi być zgodnych z dość restrykcyjnymi przepisami unijnymi, to **jednak sztywne prawo pracy oraz wysokość pozapłacowych kosztów pracy są w Polsce zdecydowanie wyższe niż w innych krajach europejskich.**

OECD wskazuje na konieczność reformy systemu edukacji oraz inwestycji w kapitał ludzki, z uwagi na rozbieżność pomiędzy wykształceniem potencjalnych pracowników a oczekiwaniami pracodawców. Dobrym rozwiązaniem z punktu widzenia biznesu wydawać się może ściślejsza współpraca pomiędzy uczelniami wyższymi a firmami prywatnymi, a także powrót do popularyzacji szkół zawodowych jako formy zdobywania wiedzy praktycznej na poziomie nieakademickim.

¹⁵ 5 argumentów przeciwko zakładaniu firmy w Polsce, <http://www.bankier.pl/wiadomosc/5-argumentow-przeciwko-zakladaniu-firmy-w-polsce-7224502.html> (13.12.2014).

¹⁶ *Przedsiębiorczość w Polsce...*, op. cit., s. 27.

Nowe regulacje rynku pracy powinny więc dążyć do zwiększania elastyczności zatrudnienia, co pozwala bowiem nie tylko na szybsze dostosowania cenowe, ale także na efektywniejszą realokację siły roboczej w przypadku szoków zewnętrznych.

Problemem na rynku pracy jest też płaca minimalna, która kształtowana jest ustawowo. W ciągu ostatnich pięciu lat wzrosła o 14 proc. w porównaniu do płacy średniej, co jedynie upośledza¹⁷ lub w najlepszym wypadku nie wpływa¹⁸ na zatrudnienie nisko wykwalifikowanej siły roboczej. Dużo lepszym pomysłem, z uwagi na znaczne regionalne różnice w stopach bezrobocia oraz niską mobilność siły roboczej, byłoby wprowadzenie różnicowania geograficznego płac, zamiast częstego podnoszenia płacy minimalnej w skali całego kraju. Najlepszym zaś rozwiązaniem jest w ogóle likwidacja tzw. płacy minimalnej, która uderza w najbiedniejszych i najłabiej wykształconych. Płaca minimalna nie jest problemem przedsiębiorców i dotyczy ich w minimalnym stopniu. Bardziej uderza w najbiedniejszych, często pozbawiając ich szansy na jakąkolwiek pracę.

1.2.5 Biurokracja

Opisując warunki prowadzenia działalności w Polsce nie sposób pominąć kwestii konieczności zmniejszenia roli państwa w gospodarce i ograniczenia wszechobecnej biurokratyzacji. Polska znajduje się wśród krajów, w których państwo odgrywa znaczącą rolę w gospodarce. Poza konsolidacją części procedur, co pozwala na załatwienie kilku formalności jednocześnie, rozpoczynanie biznesu w Polsce, jak zostało to wcześniej wyjaśnione, nadal jest bardzo kosztowne oraz długotrwałe, głównie z uwagi na fakt, iż nadal część z nich związana jest z wykorzystaniem różnych jednostek administracji publicznej. Taka sytuacja, ogranicza przedsiębiorczość, zniechęca inwestorów oraz prowadzi do wzrostu korupcji.

Wskazać można zatem najważniejsze bariery we współpracy z administracją publiczną:

- dublowanie kompetencji agencji rządowych;
- brak synergii i współpracy pomiędzy instytucjami administracji publicznej;
- brak zrozumienia podstawowych mechanizmów rynkowych przez instytucje rządowe;
- mnogość przepisów prawnych i dowolność interpretacyjna.

Z kolei według badania przeprowadzonego w 2013 roku na zlecenie Centrum Projektów Informatycznych MSW najwięcej respondentów wskazuje na następujące niedogodności korzystania z usług polskich urzędów¹⁹:

- kolejki;
- godziny otwarcia urzędów, zmuszające osoby pracujące na pełny etat do brania urlopu w celu załatwiania spraw urzędowych;
- brak przewidywalności, gdyż idąc do urzędu osoby badane nie były w stanie przewidzieć czy dana sprawa zajmie im kilkanaście minut czy kilka godzin;
- niekompetencja urzędników, odsyłanie „od okienka do okienka”, mnożenie trudności i przeszkód zamiast oferowania pomocy;
- dowolność w interpretacji przepisów („pojawiające się różnice w interpretacji przepisów występują nie tylko między poszczególnymi urzędami, ale także między pracownikami jednej placówki”);

¹⁷ Neumark, Wascher (1992, 2007).

¹⁸ Card, Krueger (1994, 2000), Dube et al. (2007).

¹⁹ Obywatel o sprawach urzędowych online. Centrum Projektów Informatycznych CPI, 2013.

- w przypadku spraw załatwianych przez Internet (np. ePUAP) brak jest dokumentu „z pieczętką”, który według ankietowanych stanowi kluczowy dowód spełnienia obowiązku administracyjnego i dokonania danej czynności („że w razie niewywiązania się z obowiązku dopełnienia danych formalności, negatywne konsekwencje ponosi obywatel, a nie urząd”).

Według raportu *Doing Business* koszt założenia działalności gospodarczej w Polsce w 2014 r. oszacowano na 12,9 proc. (dochodu *per capita*). Dla porównania rok wcześniej wyniósł on 13,1 proc., a więc zmiana była raczej symboliczna. Raport ukazuje, iż najbardziej uciążliwą kwestią w wypełnianiu przepisów przez przedsiębiorców jest ich duża czasochłonność. Według ekspertów Banku Światowego na założenie firmy w Polsce potrzeba 30 dni. Często zdarza się, że te same dane i informacje trzeba przekazywać do kilku organów lub do tego samego organu wielokrotnie. Wielu przedsiębiorców wskazuje na brak racjonalnego celu/efektu wykonywania obowiązku jako najbardziej uciążliwy aspekt wykonywania przepisów. Tak więc uproszczenie obowiązujących przepisów i redukcja obciążeń administracyjnych jest najważniejszą kwestią jaką powinien obecnie zająć się rząd. Ponadto zmiany takie zaleca Polsce Komisja Europejska, realizująca podobne działanie w obrębie przepisów unijnych.

Według regularnie przeprowadzanych wśród przedsiębiorców sondaży biurokracja wymieniana jest jako jedna z najważniejszych barier rozwoju przedsiębiorczości w Polsce. Trudno się temu dziwić, biorąc pod uwagę chociażby fakt, iż od 2005 roku systematycznie wzrasta zatrudnienie w administracji publicznej. Według danych z Centrum Informacji Rządu liczba urzędników samorządowych wzrosła od 158 555 osób w 1999 roku do 248 579 w 2012 r. Z kolei zatrudnienie w służbie cywilnej wzrosło ze 103 403 etatów w 2000 roku do 121 541 w 2012 r. Według OECD polskie PKB mogłoby zwiększyć się o 14 proc. w wyniku ograniczenia biurokracji! Według Instytutu Sobieskiego biurokratyczne, nadmiarowe i nieracjonalne wymogi formalne są istotną przyczyną odrzucania wniosków o dopłaty w ramach funduszy unijnych²⁰.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że problemem polskiej administracji nie jest zbyt duża liczba urzędników (stąd próby jej mechanicznego ograniczania nie przynoszą skutków), tylko ich niewłaściwa alokacja – w jednych jednostkach urzędników jest zbyt wielu, w innych zbyt mało²¹. Efektem tej sytuacji są przerosty kadrowe, demoralizacja i marnowanie środków publicznych, a niewydolne procesy administracyjne z drugiej. Większość polskich urzędów nie stosuje żadnych form premiowania efektywności, czego efektem jest niska wydajność pracy²². Według Instytutu Sobieskiego, jest to wynik braku jakichkolwiek ocen efektywności urzędników oraz archaicznego systemu wynagradzania, w którym premiowana jest wysługa lat, a nie kompetencje i wydajność²³. Według tworzonoego przez Bank Światowy rankingu „dobrego rządzenia” (ang. *good governance*), obejmującego szeroki zakres czynników mających wpływ na jakość prawa, efektywność administracji i niski poziom korupcji, Polska plasuje się w środku stawki krajów Unii Europejskiej.

²⁰ Biurokracja zabija pieniądze z Unii, <http://gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/253060,biurokracja-zabija-pieniadze-z-unii.html>, (22.12.2014)

²¹ *Ibidem*

²² Biurokracja kosztuje nas rocznie 77,6 mld złotych, <http://www.money.pl/gospodarka/raporty/artikul/biurokracja;kosztuje;nas;rocznie;77;6;mld;zlotych,205,0,682445.html> (22.12.2014)

²³ *Ibidem*

Należałoby zatem znieść rozdrobnienie polityk wspierających małą i średnią przedsiębiorczość, a skupić się raczej na ułatwieniach globalnych, wspólnych dla wszystkich przedsiębiorców, takich jak obniżenie kosztów pracy czy zmniejszanie biurokratyzacji. Wielu małych przedsiębiorców zwyczajnie nie stać na zatrudnienie księgowych czy doradców biznesowych. Dlatego też należy radykalnie uprościć te procedury. Trzeba zaznaczyć, że plan redukcji obciążeń administracyjnych powinien być najbardziej restrykcyjny w krajach, w których biurokracja stanowi poważną barierę rozwoju. Raport *Global Competitiveness* Światowego Forum Ekonomicznego w Davos wskazuje, iż tymi krajami są Grecja, Polska i Litwa. Dla porównania najmniej uciążliwe regulacje w UE występują w Estonii i Finlandii. Za liderów uznać należy także Cypr, Luksemburg oraz Szwecję²⁴.

Właściwie wszystkie kraje Unii Europejskiej zajmują się obecnie zmniejszeniem obciążeń administracyjnych w obszarze: środowiska, zagospodarowania przestrzennego, turystyki, prawa pracy, prawa działalności gospodarczej. Od pewnego czasu prowadzone są również projekty, finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego, mające na celu realizację postulatu stworzenia przyjaznej administracji dla przedsiębiorców. Brakuje jednak podejścia systemowego do tego zagadnienia, ograniczając się jedynie do realizacji projektów opartych na najprostszych środkach, tj. szkoleń dla pracowników lub kampanii promocyjnych²⁵.

Obowiązująca od 1 stycznia 2013 r. Ustawa z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (Dz. U. poz. 1342) wprowadziła zmiany usprawniające kontakt przedsiębiorstw z administracją. Nowe wytyczne dotyczą publikowania przez ZUS, NFZ i KRUS wydanych interpretacji oraz wskazania zakresu przedmiotowego interpretacji indywidualnych. Ustawa wprowadziła również możliwość przedstawiania zwykłych kopii dokumentów w miejsce oryginałów i kopii uwierzytelnionych w zakresie niektórych ustaw, w celu uproszczenia procedur administracyjnych²⁶.

Jednak jak wynika z uzasadnienia złożonego w 2013 roku projektu nowelizacji, w praktyce urzędy obchodzą te przepisy np. w celu dowolnego przedłużania czasu kontroli skarbowej firmie²⁷. Przepisy do pewnego stopnia chroniące obywatela przed niekorzystnymi skutkami biurokracji zawiera także Kodeks postępowania administracyjnego (art. 7 i 8), jednak są one powszechnie ignorowane. Od 2011 roku obowiązuje ustawa o odpowiedzialności urzędników za działania niezgodne z prawem. Eksperti oceniają ją jako praktycznie martwą ze względu na niezwykle rozbudowaną procedurę, obwarowaną szeregiem warunków pod jakimi bezprawne działanie urzędnika może być faktycznie pociągnięte do odpowiedzialności²⁸.

²⁴ *Global Competitiveness Report 2013 – 2014, World Economic Forum*

²⁵ J. Bełdowski, *op. cit.*, s. 65

²⁶ *Ministerstwo Gospodarki...*, *op. cit.*

²⁷ *Projekt ustawy o zmianie ustawy „Ordynacja podatkowa” (sygnatura EK-020-644/13).*

²⁸ *Przepisy o odszkodowaniach za błędne decyzje urzędników są martwe. Żaden urzędnik nie został ukarany,* http://www.info.newseria.pl/news/przepisy_o_odszkodowaniach,p1364147836, (22.12.2014)

1.2.6 Inwestycje

Pozwolenia Budowlane

Kolejnym sygnalizowanym w raportach problemem jest licencjonowanie działalności gospodarczej oraz wolność inwestycji. Według raportu *Doing Business 2015* Polska zajmuje niechlubną 137 pozycję na 189 ocenianych państw i jest to wynik gorszy niż w poprzednim roku, kiedy to zajmowaliśmy 135 miejsce. Uzyskanie pozwolenia na budowę zajmuje średnio 212 dni i wymaga dopełnienia 19 procedur. Według Polskiego Związku Firm Developerskich 95 proc. decyzji o warunkach zabudowy jest wydawanych z przekroczeniem ustawowego terminu, a 52 proc. z przekroczeniem go o ponad rok. Niekiedy w trakcie oczekiwania na pozwolenie zmienia się prawo i procedura rozpoczyna się od początku. Pośrednim skutkiem tej patologii są między innymi duże opóźnienia w budowie nowych mieszkań, stosunkowo niska na tle Europy ich podaż i wysokie ceny metra kwadratowego w stosunku do zarobków²⁹.

Tabela 4: Uzyskiwanie pozwoleń budowlanych w Polsce na tle innych państw – miejsce w rankingu.

Węgry	Słowacja	Czechy	Bułgaria	Niemcy	Dania	Polska
103	110	139	101	8	5	137

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie *Doing Business 2015*.

W sierpniu 2014 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo budowlane.

Najważniejsze proponowane zmiany obejmują:

- zniesienie wymogu uzyskiwania pozwolenia na budowę i przebudowę domu jednorodzinnego. Zgodnie z nowymi przepisami inwestor będzie mógł rozpocząć wszystkie roboty budowlane, na podstawie decyzji podlegającej wykonaniu, gdy nie ma innych stron postępowania. Nowe rozwiązanie oznacza pominięcie czasu oczekiwania na uprawomocnienie się decyzji, czyli inwestor zyska co najmniej 14 dni;
- uproszczenie formalności dotyczące projektu budowlanego poprzez m.in. likwidację obowiązku dołączania do niego oświadczeń o zapewnieniu dostaw energii, wody, ciepła, gazu, odbioru ścieków oraz o warunkach przyłączenia obiektu do sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych, elektroenergetycznych, telekomunikacyjnych;
- zniesienie obowiązku zgłoszenia o zamierzonym terminie rozpoczęcia robót budowlanych;
- skrócenie czasu oczekiwania na tzw. milczącą zgodę na użytkowanie (brak sprzeciwu administracji) - z 21 do 14 dni - w przypadku obiektów oddawanych do użytkowania na podstawie zgłoszenia.

Powyższe zmiany to krok w dobrym kierunku, eliminujący część zbędnych formalności i przyczyniający się do ograniczenia biurokracji.

²⁹Polskie mieszkania. Małe, nieliczne, niedostępne, http://wyborcza.biz/biznes/1,101716,10229867,Polskie_mieszkania__Male__nieliczne__niedostepne.html, (22.12.2014)

1.2.7 Wymiana handlowa

OECD, podobnie jak *Heritage Foundation* zwraca również uwagę, że Polska powinna się bardziej otworzyć na współpracę ekonomiczną i gospodarczą z krajami spoza Unii Europejskiej. Eksperti kładą nacisk na minimalizację biurokracji i kosztów dla rodzimych przedsiębiorców, eksportujących swoje produkty czy usługi za granicę.

Tabela 5: Zestawienie wskaźników wymiany handlowej w porównaniu do średniej OECD.

Wskaźnik	Polska	Średnia OECD
EKSPORT		
Liczba dokumentów	5	4
Czas (dni)	15	10,5
Koszt (dol. za kontener)	1,050	1,080
IMPORT		
Liczba dokumentów	4	4
Czas (dni)	14	9,6
Koszt (dol. za kontener)	1,025	1,100

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie danych *Doing Business 2015*.

Według raportu *Doing Business* Polska zajmuje 41 pozycję wśród 189 państw w zakresie handlu zagranicznego. Jest to wynik nieco lepszy niż przed rokiem, kiedy to zajmowaliśmy 46 miejsce. Eksport towarów wymaga przygotowania przed polskiego przedsiębiorcę 5 dokumentów (podobnie jak przed rokiem), a import 4. Potrzeba na to odpowiednio 15 oraz 14 dni.

1.2.8 Kontrole

Każdy przedsiębiorca chciałby prowadzić działalność gospodarczą bez konieczności zwracania uwagi na kwestie formalne i biurokrację. W praktyce jednak jest zobowiązany do poszanowania określonych zasad i musi się liczyć z możliwością cyklicznej kontroli prawidłowości ich przestrzegania przez powołane do tego celu organy. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej (uchwalona przez Sejm 2.07.2004 r.) miała na celu usystematyzowanie zasad przeprowadzania kontroli w przedsiębiorstwach. W praktyce jednak przepisy są niespójne i pozostawiają spory margines interpretacji.

Ustawa wprowadza między innymi zakaz jednoczesnego prowadzenia więcej niż jednej kontroli działalności przedsiębiorcy. Nie dotyczy to jednak sytuacji, w których:

- przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla prowadzonego przeciwko przedsiębiorcy śledztwa lub dochodzenia;
- odrębne przepisy przewidują możliwość kontroli w toku prowadzonego postępowania dotyczącego przedsiębiorcy;
- przeprowadzenie kontroli uzasadnione jest zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska; kontrola dotyczy zasadności dokonania zwrotu podatku VAT przed dokonaniem tego zwrotu;

- przeprowadzenie kontroli wynika z umów międzynarodowych lub gdy jest realizacją przepisów wspólnotowych o ochronie konkurencji i ochronie interesów finansowych Wspólnoty Europejskiej.

Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej określa również czas trwania wszystkich kontroli w firmie (również z pewnymi wyjątkami):

- 1) w odniesieniu do mikroprzedsiębiorców – 12 dni roboczych;
- 2) w odniesieniu do małych przedsiębiorców – 18 dni roboczych;
- 3) w odniesieniu do średnich przedsiębiorców – 24 dni roboczych;
- 4) w odniesieniu do pozostałych przedsiębiorców – 48 dni roboczych.

Teoretycznie przedsiębiorcy są chronieni przed przeciągającą się kontrolą podatkową. W praktyce mogą jednak wystąpić okoliczności, pozwalające na jej wydłużenie. Wystarczy, iż przedsiębiorca wykaże chociażby VAT do zwrotu. Inspekcja nie może trwać jednak dłużej niż dwukrotności maksymalnego czasu na kontrole u danego przedsiębiorcy.

W Polsce do przeprowadzania kontroli w firmie uprawnione są wymienione poniżej instytucje:

- Urząd Skarbowy;
- Państwowa Inspekcja Pracy;
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych;
- Organ samorządu terytorialnego;
- ZAIKS/SAWP/STOART/ZPAV (stowarzyszenia ochrony tzw. praw autorskich);
- Kontrola organu wydającego koncesję, zezwolenie, licencję w zakresie wykonywania/przestrzegania przez przedsiębiorcę warunków udzielonych mu zezwoleń;
- Inspekcja Handlowa (kontrole podejmowane przede wszystkim wobec instytucji handlowych takich jak sklepy, hurtownie itp.);
- Inspekcja Ochrony Środowiska;
- Inspekcja Pożarowa (głównie w przypadku organizowania imprez masowych czy składów materiałów łatwopalnych);
- Inspekcja Sanitarna (kontrolowane są głównie firmy mające związek z produkcją oraz obrotem żywnością oraz np. szpitale);
- Państwowa Inspekcja Weterynaryjna;
- Urząd Dozoru Technicznego (kontrole dotyczą głównie firm budowlanych oraz innych, korzystających z różnych urządzeń jak np. wesołe miasteczka);
- Urząd Celny;
- Inspektorat Transportu Drogowego;
- Policja (mogą być przeprowadzane zarówno w wypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, jak i wspomagająco i prewencyjnie np. przy sprawdzaniu legalności oprogramowania komputerowego w firmach);
- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w wypadku uzasadnionych podejrzeń tzw. prania brudnych pieniędzy, działalności zagrażającej bezpieczeństwu państwa);
- Centralne Biuro Śledcze (kontrole tej instytucji mają miejsce głównie w wypadku uzasadnionych podejrzeń przestępczości gospodarczej, produkcji i obrotu narkotykami, przestępczości zorganizowanej itp.);
- Centralne Biuro Antykorupcyjne;
- Komisja Nadzoru Finansowego (kontrole dotyczą firm oferujących usługi finansowe - banki, biura maklerskie, fundusze inwestycyjne itp.).

Przedsiębiorca powinien być powiadamiany o każdej kontroli. Może być ona wszczęta nie wcześniej niż po upływie 7 dni i nie później niż przed upływem 30 dni od dnia doręczenia zawiadomienia. Jednakże w niektórych przypadkach kontrole mogą być przeprowadzone także bez zawiadomienia.

Ustawodawca wymienia tu następujące sytuacje:

1. kontrola na podstawie prawa wspólnotowego;
2. kontrola w celu uniknięcia popełnienia przestępstwa;
3. kontrola na podstawie ustawy o monitorowaniu i kontrolowaniu jakości paliw;
4. kontrola na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
5. kontrola uzasadniona bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska;
6. kontrola na skutek braku możliwości dostarczenia zawiadomienia.

W ciągu ostatnich trzech lat wzrosła efektywność przeprowadzanych kontroli skarbowych. Według danych Ministerstwa Finansów w okresie od 2011 do 2013 roku skuteczność urzędników kontroli skarbowej wzrosła z 70,3 proc. w 2011 roku do 80,6 proc. w roku 2013³⁰. Wynikała ona z poprawy trafności i doboru podatników do kontroli oraz zastosowania nowoczesnych metod analitycznych, ułatwiających zdefiniowanie obszarów najbardziej narażonych na nadużycia podatkowe.

1.2.9 Wymiar sprawiedliwości

Możliwość sprawnego rozstrzygnięcia sporów sądowych, a następnie szybka egzekucja wyroków jest niezwykle istotnym warunkiem prowadzenia działalności gospodarczej. Świadomość istnienia sprawnie działających sądów, przed którymi łatwo można dochodzić swoich praw zwiększa zaufanie do rynku i zachęca do inwestowania. Publikowane, co pewien czas, raporty nie stawiają Polski w korzystnym świetle. Według najnowszego raportu Doing Business polski przedsiębiorca czeka na rozstrzygnięcie sporu przez sąd 685 dni, czyli dokładnie tyle samo ile przed rokiem. Średnio kosztuje go to 19,4 proc. wartości roszczenia i wymaga 33 procedur. Plasuje to Polskę na 52 miejscu wśród 189 badanych gospodarek. W poprzednim zestawieniu zajęliśmy 55 miejsce.

Ważnym elementem sprawnie funkcjonującego wymiaru sprawiedliwości jest wyeliminowanie przypadków bezzasadnego zatrzymywania, przesłuchiwanie i innych form szykanowania przedsiębiorców ze strony aparatu państwowego, będących skutkiem m.in. upolitycznienia służb, instrumentalnego traktowania prawa, czy też niekompetencji urzędników wymiaru sprawiedliwości. Jak podkreślają eksperci FOR tego typu praktyki powodują nie tylko utratę dobrego imienia poszkodowanych biznesmenów, ale również odbijają się na reputacji całego środowiska przedsiębiorców w Polsce. W wielu przypadkach doprowadzając do upadłości firm, a tym samym likwidacji miejsc pracy, powodują realne straty dla polskiej gospodarki³¹.

W maju 2012 r. wprowadzono nowelizację procedury cywilnej, która zmniejszyła liczbę procedur, ale spowodowała wzrost kosztów rozstrzygnięcia sporów. Duże znaczenie miało również zwiększenie liczby komorników i sędziów prowadzących sprawy gospodarcze. Powyższe zmiany skróciły czas oczekiwania na rozstrzygnięcie sporu o 145 dni. Średnia dla krajów OECD wynosi

³⁰ Kontrola skarbową – kto powinien bać się fiskusa w 2014 roku, <http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/780718,kontrola-skarbowa-kto-powinien-bac-sie-fiskusa-w-2014-roku.html>.

³¹ Niedozwolone postanowienia umowne ograniczają przedsiębiorczość, <http://www.for.org.pl/pl/Dobre-prawo---lepszy-rozwoj>, (22.12.2014).

539,5 dni. Pewnym pocieszeniem może być jednak fakt, iż pod względem kosztów Polska plasuje się nieco poniżej średniej OECD (21,4 proc.).

Mijający rok nie przyniósł spektakularnych zmian w zakresie działania organów sądowniczych. Można jedynie odnotować obowiązywanie nowej Ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. poz. 941), w której uregulowano kwestie związane m.in. z: przeglądaniem ksiąg wieczystych prowadzonych w systemie informatycznym przez Internet; składaniem za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wniosków o wydanie odpisu księgi wieczystej, wyciągu z księgi wieczystej, zaświadczenia o zamknięciu księgi wieczystej, prowadzonej w systemie informatycznym, a także samodzielne wydrukowanie tych dokumentów za pośrednictwem systemu teleinformatycznego i nadanie tym wydrukowi mocy dokumentów wydawanych przez sąd. Wprowadzone tą ustawą regulacje służą ułatwieniu przedsiębiorcom dostępu do treści księgi wieczystej, a także usprawnieniu postępowań, w tym postępowań egzekucyjnych.

W grudniu 2014 roku Ministerstwo Gospodarki skierowało do konsultacji i uzgodnień założenia projektu nowego prawa działalności gospodarczej. Przepisy mają wprowadzić domniemanie uczciwości w relacjach administracja - biznes i doprowadzić do samoograniczenia działań administracji publicznej. Resort gospodarki zakłada, że nowe przepisy wzmocnią prawa i gwarancje dla przedsiębiorców. Ma temu służyć jasne wyartykułowanie ogólnych zasad dotyczących wykonywania działalności gospodarczej, które będą jednocześnie stanowić "kartę praw podstawowych dla przedsiębiorców".

Znalazły się wśród nich takie postanowienia jak: "wolność podejmowania działalności gospodarczej, równość i niedyskryminacja", "co nie jest prawem zabronione, jest dozwolone" czy "domniemanie uczciwości przedsiębiorcy". Projekt wprowadza także m.in. nową definicję działalności gospodarczej jako "stałej działalności zarobkowej lub mającej inny cel gospodarczy, wykonywanej na własne ryzyko w sposób trwale zorganizowany i ciągły". Oznacza ona, że działalność gospodarcza nie byłaby wyłącznie kojarzona z działalnością zarobkową. Zgodnie z opublikowanym uzasadnieniem nowych propozycji, mają one na celu urzeczywistnienie konstytucyjnej zasady wolności gospodarczej i zagwarantowanie jej wykonywania w duchu społecznej gospodarki rynkowej³².

Prawo działalności gospodarczej ma zastąpić ustawę z 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, stworzyć zasadnicze ramy prawne dla funkcjonowania przedsiębiorczości w Polsce, a zarazem stanowić rodzaj "konstytucji" dla firm, na którą przedsiębiorcy będą się mogli powoływać w kontaktach z urzędami. Nowe prawo ma wzmocnić pozycję przedsiębiorcy w obronie przed niewłaściwym postępowaniem organu państwowego, a zarazem dać urzędnikom podstawę do "zdroworozsądkowego i życzliwego" załatwienia sprawy, czego obecnie często nie robią "z obawy przed zarzutami o faworyzowanie przedsiębiorcy"³³.

Jednakże jak zauważa Cezary Kaźmierczak, szef Związku Przedsiębiorców i Pracodawców. - realna możliwość egzekucji tych przepisów wymaga funkcjonowania sprawnych sądów, które w małych sprawach są w stanie rozstrzygnąć spór w dwa, trzy tygodnie, jak to się dzieje np. w USA.

³² *Przedsiębiorca z domniemaniem niewinności w nowej ustawie. Ważny projekt*, http://wyborcza.biz/Firma/1,101618,17120718,Przedsiębiorca_z_domniemaniem_niewinności_w_nowej.html#ixzz3M5FhRTUR, (16.12.2014).

³³ *Nowe prawo gospodarcze ma zakładać, że firmy są uczciwe* <http://prawo.rp.pl/artykul/1147885.html>, (16.12.2014).

1.2.10 Koszty pracy

Polska ma jedne z najniższych, w ujęciu wartościowym, koszty pracy w Europie Środkowo-Wschodniej³⁴. Według danych Eurostat indeks kosztów zatrudnienia ogółem dla UE-28 wyniósł w 2013 r. 23,7 EUR, przy czym najwyższy był w Szwecji (40,1 EUR), a najniższy w Bułgarii (3,7 EUR). W przypadku Polski ukształtował się on na poziomie 7,6 EUR. Mimo iż dynamika kosztów pracy kształtowała się w Polsce w 2013 r. powyżej średniej dla państw UE, to wzrost na poziomie 2,9 proc. (r/r) był niższy niż w roku 2012, kiedy to koszty pracy zwiększyły się w ujęciu rocznym o 3,1 proc.

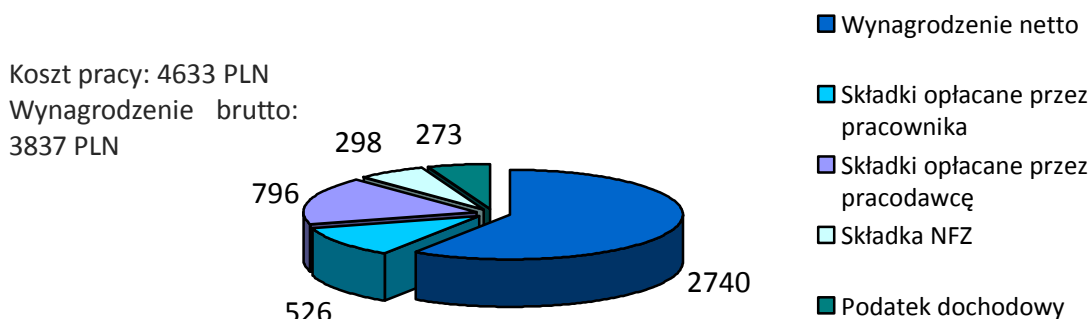
Czynniki kosztowe przez długi czas były jedną z największych przewag konkurencyjnych Polski. Jednakże pozapłacowe koszty pracy są jednym z głównych wydatków ponoszonych przez przedsiębiorcę. Dlatego wielu inwestorów, poszukując przewag kosztowych, woli zainwestować w bardziej konkurencyjnych kosztowo krajach niż Polska. Wyniki badań koniunktury w poszczególnych działach gospodarki przeprowadzanych przez GUS wskazują, że koszty pracy są istotną barierą dla 53,8 proc. firm funkcjonujących w przemyśle, 61,7 proc. firm budowlanych, 58,1 proc. w handlu detalicznym, 56,8 proc. działających w obszarze transportu i gospodarki magazynowej.

Pozapłacowe koszty pracy obejmują wszystkie elementy całkowitych kosztów pracy, które są ponoszone przez pracodawcę, poza wynagrodzeniem brutto. Do głównych kosztów pozapłacowych zalicza się: składkę na ubezpieczenie emerytalne w części finansowanej przez pracodawcę, część ubezpieczenia rentowego, ubezpieczenie wypadkowe oraz koszt utrzymywania Funduszu Pracy i Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych.

Wysokość obciążeń podatkowych i pozapodatkowych, które w Polsce nieustannie rosną, są jednymi z kluczowych przeszkód we wzroście zatrudnienia oraz płac w przypadku wystąpienia spowolnienia gospodarczego. Ostatnia podwyżka kosztów pracy nastąpiła w styczniu 2013 roku, po podwyżce minimalnej pensji. Każda złotówka wydana oficjalnie na legalne zatrudnienie kosztuje firmę dodatkowo 60 groszy. Dla porównania 15 lat temu to było 15 groszy. Efektem wysokich kosztów pracy jest rozwój szarej strefy, firmy uciekają bowiem od coraz większych obciążeń.

W 2013 r. wynagrodzenie netto dla przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce stanowiło 59 proc. łącznej wartości kosztu pracy.

Wykres 1: Struktura kosztów pracy dla przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2013 r.

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu MG, *Przedsiębiorczość w Polsce 2014*.

³⁴ Wśród krajów członkowskich UE niższe koszty pracy (czyli średniej płacy za godzinę) są jedynie w Bułgarii, Rumunii oraz państwach bałtyckich.

II WOLNOŚĆ GOSPODARCZA W POLSCE NA TLE WYBRANYCH KRAJÓW

W niniejszym rozdziale omówiono pozycję Polski wśród 189 państw, w oparciu o ranking *Doing Business*, przygotowywany rokrocznie przez Bank Światowy.

Poszczególne kategorie obrazują obszary, mające kluczowe znaczenie dla prowadzenia biznesu i jednocześnie te, które zazwyczaj wymagają podjęcia natychmiastowych działań. W poniższych zestawieniach wzięto pod uwagę państwa, będące liderami poszczególnych rankingów lub leżące w tym samym regionie Europy co Polska. Wybór ten podyktowany był chęcią pokazania miejsca naszego kraju na tle innych państw, najczęściej wywodzących się z byłego bloku wschodniego, a więc o podobnych zaszczościach polityczno - ekonomicznych. Pozwala to na cenniejsze ukazanie sytuacji w Polsce i obszarów, które nadal pozostawiają wiele do życzenia.

2.1 PROWADZENIE BIZNESU W POLSCE – PODSUMOWANIE RANKINGÓW

W poniższej tabeli przedstawiono zagregowany ranking, obrazujący łatwość prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce na tle innych gospodarek według 8 podrankingów, określających pozycję Polski w poszczególnych kategoriach³⁵.

Tabela 6: łatwość prowadzenie biznesu w Polsce.

Ranking	Pozycja w DB 2014 r.	Pozycja w DB 2015 r.
łatwość prowadzenia biznesu	30	32
Zakładanie biznesu	80	85
Pozwolenia budowlane	135	137
Rejestracja nieruchomości	39	39
Dostępność kredytów	14	17
Ochrona inwestorów mniejszościowych	35	35
Regulacje podatkowe	81	87
Handel zagraniczny	46	41
Egzekwowanie umów	54	52

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

łatwość prowadzenia biznesu w Polsce została sklasyfikowana w DB 2015 na 32 miejscu wśród 189 badanych gospodarek, co oznacza wynik o dwa miejsca gorszy w porównaniu do roku poprzedniego. Należy jednak podkreślić, iż tegoroczne zestawienie przygotowane zostało przy uwzględnieniu zmian w metodologii badań. W związku z czym skorygowaniu uległ również ubiegłoroczny ranking.

³⁵ *Doing Business to corocznie opracowywany raport, który porównuje w 10 kategoriach związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, 189 gospodarek z całego świata.*

Pozycja Polski, w zestawieniu z innymi państwami w zasadzie nie uległa zmianie. Na uwagę zasługuje jedynie lekki postęp w obszarze handlu zagranicznego, gdzie awansowaliśmy o 5 miejsc oraz w zakresie egzekwowania umów – 52 miejsce wobec 54 rok wcześniej. Pogorszyła się natomiast pozycja w zakresie uzyskiwania pozwoleń budowlanych, dostępności kredytów, a przede wszystkim regulacji podatkowych – tutaj zanotowano spadek z 81 na 87 pozycję.

Na ocenę łatwości prowadzenia biznesu bez wątplenia wpływa również poziom korupcji w administracji publicznej. Według zestawienia *Corruption Perceptions Index* w 2014 roku Polska znalazła się na 35 pozycji wśród 175 państw.³⁶

2.2 ŁATWOŚĆ PROWADZENIA BIZNESU W POLSCE W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH - PORÓWNANIE

Zakładanie biznesu

Łatwość zakładania nowej firmy ma kapitalne znaczenie dla oceny ogólnych warunków prowadzenia biznesu. Niestety w najnowszym rankingu Banku Światowego Polska zajęła pod tym względem gorszą pozycję niż przed rokiem. Liderami w tym zestawieniu pozostają państwa OECD oraz Azji Centralnej. Zakładanie nowego biznesu wymaga niestety czasu. Dla przedsiębiorców ważne jest jednak, aby wyeliminować jak najwięcej niepotrzebnych i czasochłonnych procedur administracyjnych i skrócić go do niezbędnego minimum. Dobrym przykładem jest również Chile, gdzie zdecydowano się wprowadzić w 2013 roku nowe prawo umożliwiające rejestrację określonego typu przedsiębiorstw online i bezpłatnie. W konsekwencji czas na założenie nowej firmy skrócił się z 27 dni w 2009 roku do 5,5 w 2013 roku.

W minionym roku nie udało się w Polsce wprowadzić żadnych korzystnych zmian, które pozwoliłyby na skrócenie czasu potrzebnego na założenie firmy. W zestawieniu z innymi państwami wypadamy gorzej niż Bułgarzy, Węgrzy czy Słowacy. Nieco lepiej natomiast niż Czesi czy Niemcy. Liderem w rankingu, podobnie jak w zeszłym roku, pozostaje Nowa Zelandia, gdzie założenie nowej firmy zajmuje mniej niż 1 dzień.

Tabela 7: Zakładanie firmy w Polsce na tle wybranych państw.

Składowe	Polska	Bułgaria	Czechy	Węgry	Niemcy	Słowacja	Nowa Zelandia
Miejsce w rankingu	85	49	110	57	114	77	1
Liczba procedur	4	4	9	4	9	7	1
Czas (w dniach)	30	18	19	5	14,5	11,5	0,5
Koszt (% dochodu <i>per capita</i>)	12,9	0,8	8	8,3	8,8	1,5	0,3

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

³⁶ Wg danych dostępnych na stronie <http://cpi.transparency.org/cpi2013/results/> (16.12.2014 r.).

Pozwolenia Budowlane

Branża budowlana jest niezwykle istotną gałęzią gospodarki, generującą wiele miejsc pracy i napędzająca ogólną koniunkturę gospodarczą. Przeciągające się procedury administracyjne, czy wysokie koszty uzyskania niezbędnych pozwoleń potrafią skutecznie zniechęcić do inwestycji, zarówno dużych deweloperów, jak i osoby prywatne. Rozbudowana biurokracja generuje również korupcję lub może zachęcić do celowego omijania przepisów, również kosztem bezpieczeństwa użytkowania budynków. Ekspert Banku Światowego w sporządzaniu swojego rankingu bierą pod uwagę jak zawsze liczbę procedur, czas oraz koszt uzyskania niezbędnych pozwoleń związanych z budową oraz podłączeniem potrzebnych mediów. Podobnie jak w poprzednim zestawieniu zdecydowanie najlepszymi wskaźnikami mogą poszczycić się państwa azjatyckie – Chiny oraz Hong Kong, a także niektóre europejskie, jak Dania – 5 miejsce czy Niemcy – 8 miejsce.

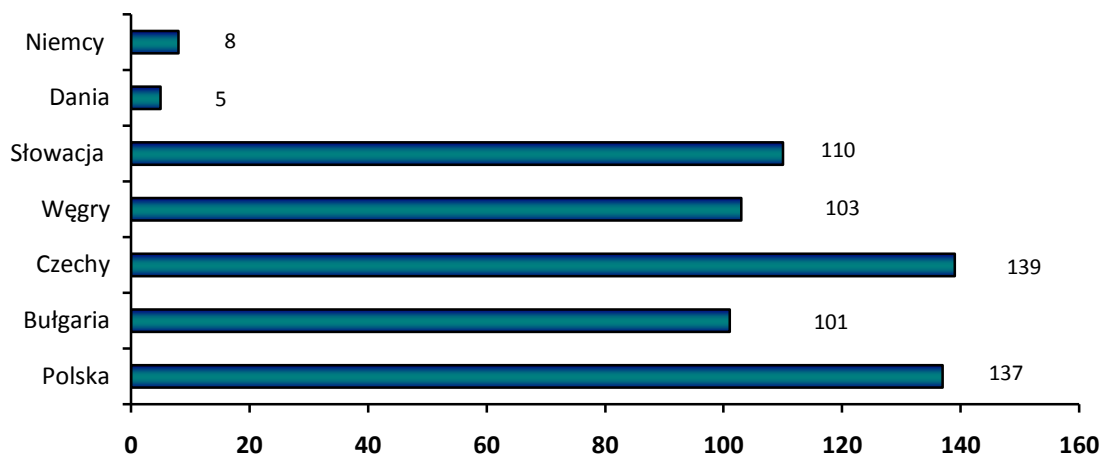
Tabela 8: Uzyskiwanie pozwoleń budowlanych w wybranych krajach.

Składowe	Polska	Bułgaria	Czechy	Węgry	Dania	Słowacja	Niemcy
Liczba procedur	19	16	24	23	7,0	10	8
Czas (w dniach)	212	110	143	91	64,0	286	96
Koszt (% wartości magazynu)	0,3	4,5	0,3	0,2	2,3	0,1	1,1

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Polska, w żadnej ocenianej przez Bank Światowy, kategorii nie dokonała postępów. W Bułgarii liczbę procedur ograniczono do 16, dzięki czemu czas uzyskania pozwolenia wynosi 110 dni, a więc prawie dwa razy krócej niż w Polsce. Jeszcze lepiej wygląda sytuacja na Węgrzech, tutaj załatwienie wszystkich formalności zajmuje średnio 91 dni. Z kolei przedsiębiorcy w Niemczech potrzebują 96 dni. Polska wypada nieco lepiej na tle Słowacji (286 dni), jednakże w ogólnym zestawieniu zajęliśmy gorsze miejsce. Polska zajęła 137 miejsca w tegorocznym zestawieniu, podczas gdy Słowacja 110. Liderem tego rankingu w tym roku jest Singapur. Czas uzyskiwania pozwoleń budowlanych wynosi tutaj zaledwie 26 dni.

Wykres 2: Pozwolenia budowlane w wybranych krajach – miejsce w rankingu.

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Rejestracja własności

Możliwość łatwego rejestrowania nieruchomości ma bardzo istotne znaczenie dla rozwoju biznesu. Jasne procedury administracyjne sprzyjają transakcjom kupna sprzedaży, ułatwiają pozyskanie źródeł finansowania, obniżają koszty i czas. Według raportu *Doing Business* liderzy zestawienia wdrożyli reformy regulacyjne, polegające na przekazaniu wszystkich kompetencji jednej instytucji, odpowiedzialnej za sprawny przebieg całego procesu oraz ograniczenie liczby niezbędnych procedur. Ponadto usprawniono system zarządzania oraz unowocześniono systemy informacji i komunikacji. Połowa, sklasyfikowanych przez Bank Światowy, państw wprowadziła elektroniczne bazy danych umożliwiające sprawdzenie opłat związanych z daną nieruchomością oraz wprowadziła system informacji kartograficznych online.

Podobnie jak przed rokiem liderem zestawienia pozostaje Gruzja. Liczbę niezbędnych procedur ograniczono do 1, a czas potrzebny na załatwienie spraw administracyjnych skrócono do dwóch dni. Polska zajęła w tym roku 39 miejsce, czyli dokładnie takie samo jak przed rokiem. Eksperti Banku Światowego nie zauważyli znaczących postępów w tym obszarze. Liczba procedur wynosi nadal 6, a czas potrzebny na ich dopełnienie wynosi 33 dni. Dla porównania w Czechach, które zajęły 31 miejsce procedury administracyjne zajmują 24 dni, na Słowacji (11 miejsce) 16,5 dni, na Węgrzech (52 miejsce) rejestracja zajmuje 16,5 dnia, w Bułgarii (57 miejsce) zaledwie 10 dni.

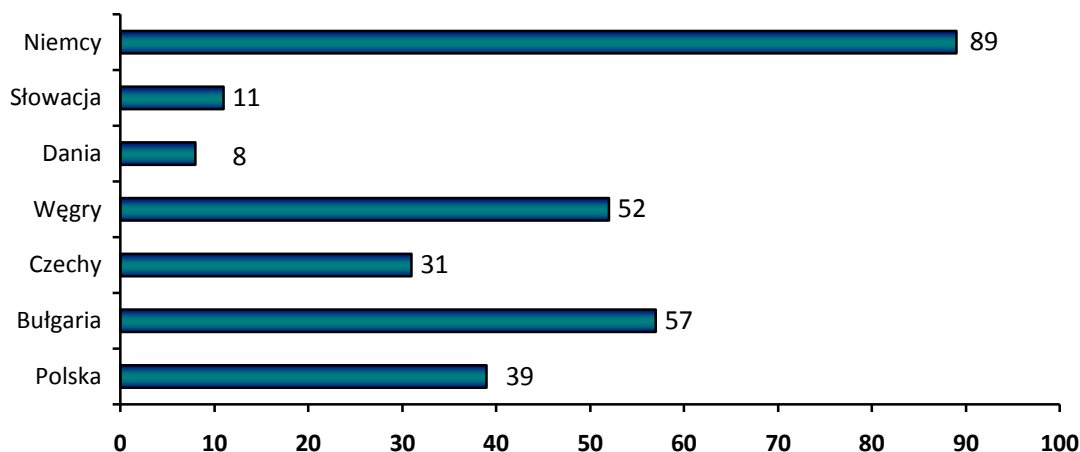
Tabela 9: Rejestrowanie własności w Polsce na tle innych krajów

Składowe	Polska	Bułgaria	Czechy	Węgry	Dania	Słowacja	Słowacja
Liczba procedur	6	7	3	4	19	3	3
Czas (w dniach)	33	10	24	16,5	6	4	16,5
Koszt (%)	0,3	2,9	4,0	5,0	0,9	0,6	0,0

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Reforma systemu administracyjno-sądowego powinna więc zmierzać do zredukowania liczby procedur oraz skrócenia czasu trwania rejestracji przedmiotu własności.

Wykres 3: Rejestrowanie własności w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu.

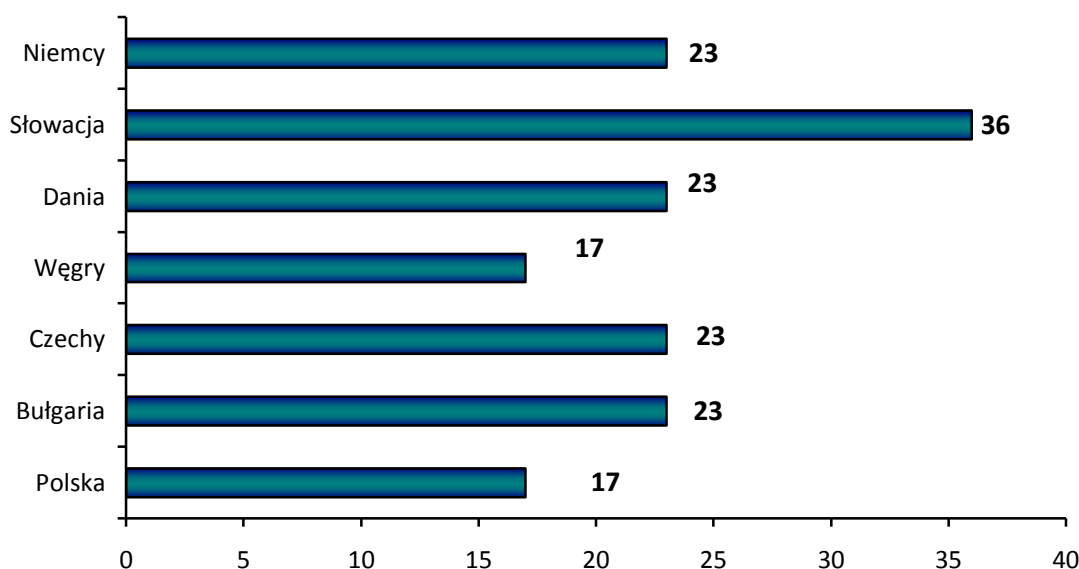
Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Dostępność kredytów oraz ochrona inwestorów

Możliwości pozyskania dodatkowych źródeł finansowania działalności gospodarczej uległy w ostatnim czasie ograniczeniu. Banki prowadzą znacznie ostrożniejszą politykę kredytową. Odczuwają to zwłaszcza małe i średnie przedsiębiorstwa. Rządy poszczególnych państw mogą poprawić ich sytuację, poprzez korzystne zmiany w prawie upadłościowym, łatwiejszy dostęp do informacji oraz zabezpieczenie praw zarówno kredytobiorców jak i kredytodawców (na przykład poprzez łatwiejsze egzekwowanie roszczeń w przypadku niewywiązania się z umowy).

W rankingu Doing Business Polska, pod względem dostępności kredytów, uplasowała się w pierwszej dwudziestce, na miejscu 17, aczkolwiek jest to wynik nieco gorszy niż przed rokiem, kiedy to zajmowaliśmy 14 lokatę. Również na 17 miejscu uplasowały się Węgry. Na pocieszenie można wskazać, iż wypadamy lepiej niż Bułgaria, Czechy, Dania oraz Niemcy, które zajęły wspólnie 23 miejsce. Liderem tego zestawienia jest Nowa Zelandia.

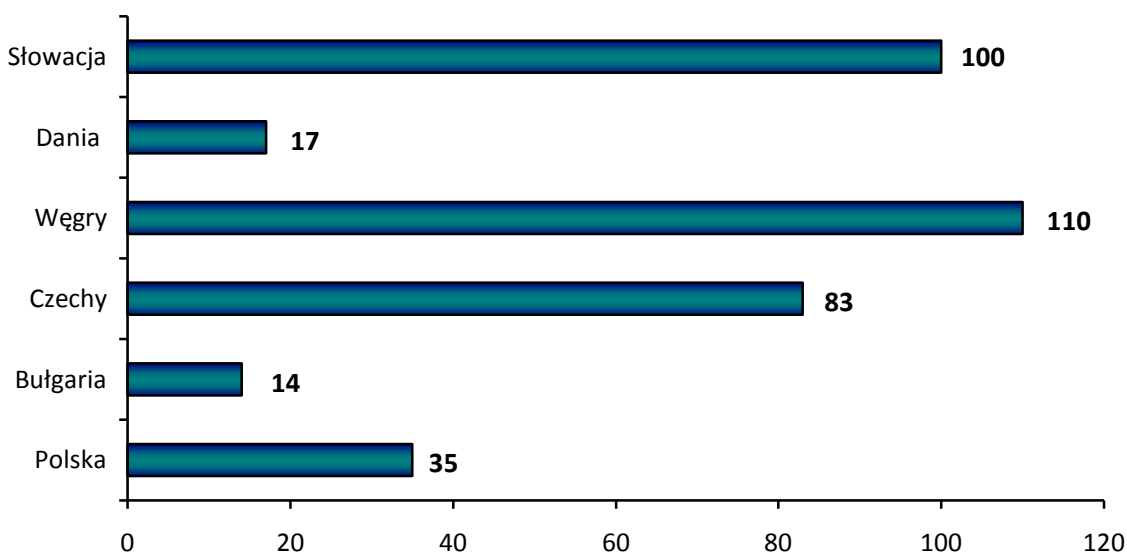
Wykres : Dostępność kredytów w Polsce na tle wybranych państw – miejsce w rankingu.

Źródło: Opracowanie ZPP na podstawie raportu Doing Business 2015.

Ochrona inwestorów oznacza zdolność przedsiębiorstwa do pozyskiwania kapitału, którego potrzebuje m.in. do wzmocnienia swojej konkurencyjności oraz innowacyjności. Jeżeli prawo nie chroni akcjonariuszy mniejszościowych, inwestorzy mogą być niechętni do zapewnienia środków finansowych dla przedsiębiorstw poprzez zakup ich akcji. Kluczowe znaczenie mają tutaj regulacje, gwarantujące przejrzyste i efektywne wymogi dotyczące dostępu do informacji, udziału akcjonariuszy w podejmowaniu kluczowych decyzji dla rozwoju spółki.

Polska zajęła 35 pozycję, czyli dokładnie taką samą jak przed rokiem. Znacznie lepszą pozycję zajęła Bułgaria – 14 miejsce. Według oceny Banku Światowego inwestorzy mniejszościowi są chronieni lepiej w Polsce niż w Niemczech (51 miejsce), Czechach (83 miejsce), Słowacji (100 miejsce) czy na Węgrzech (110 miejsce).

Wykres 5: Ochrona inwestorów w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Regulacje podatkowe

Wysokie podatki oraz nieprzejrzysty system podatkowy to jedne z największych barier, krępujących rozwój biznesu i dający pole do wielu nadużyć i tworzenia szarej strefy. Zbyt duże obciążenia fiskalne zniechęcają do inwestowania i sprzyjają korupcji. Zadaniem rządzących jest więc stworzenie prostych zasad i minimalizowanie administracyjnych procedur. Tylko w ten sposób przedsiębiorcy nie będą odczuwali zbędnych obciążeń, co w rezultacie sprawi, iż będą bardziej skłonni do płacenia podatków, a tym samym zasilania państwowego budżetu.

Ministerstwo Gospodarki prowadzi cykliczne badania ankietowe, mające na celu sprawdzenie jak przedsiębiorcy postrzegają bariery prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce. W drugiej połowie 2013 roku 36 proc. ankieterów wskazywało na wysokość podatków i opłat przewidzianych prawem jako najważniejszą barierę w prowadzeniu działalności. Odsetek ten był podobny jak w pierwszej połowie 2013 r. i nieco niższy niż w drugiej połowie roku 2012.

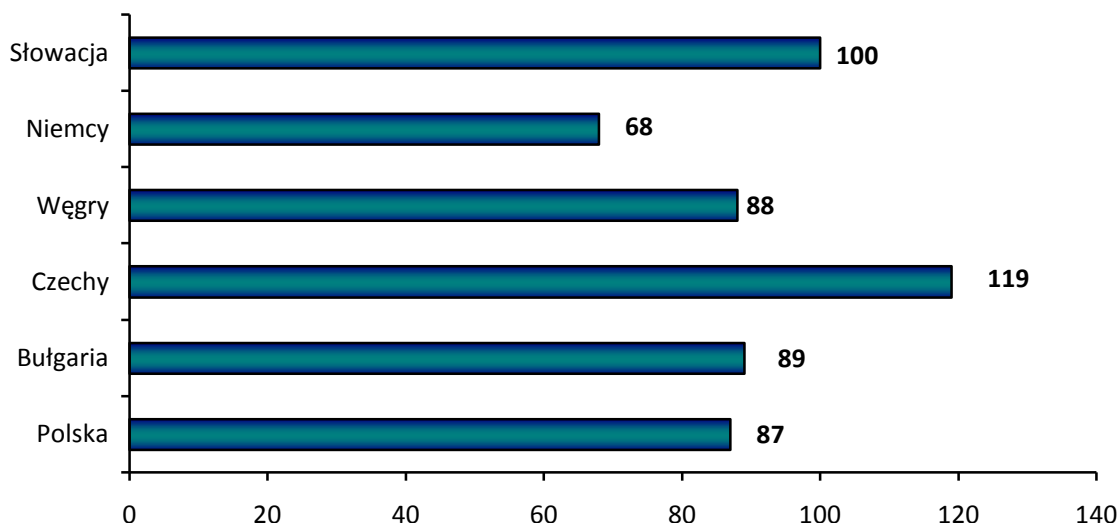
Eksperti Banku Światowego oceniają regulacje podatkowe w Polsce jako zdecydowanie bardziej skomplikowane niż średnia OECD. Z kolei według rankingu *Global Competitiveness* polski system podatkowy jest poważną barierą zniechęcającą potencjalnych inwestorów do inwestowania. W zestawieniu Światowego Forum Ekonomicznego zajęliśmy dopiero 102 miejsce na 144 państwa. Dla porównania Estonia uplasowała się na 12 miejscu, Niemcy na 36, Łotwa na 67, Bułgaria na 81. Widać zatem wyraźnie, iż w porównaniu z innymi państwami polski system podatkowy należy do jednego z najbardziej skomplikowanych na świecie.

Nieco lepiej oceniają nasz system podatkowy eksperci Banku Światowego. Według tegorocznego rankingu *Doing Business* przeciętny polski przedsiębiorca musi dokonać w ciągu roku 18 różnych płatności na rzecz państwa, co zajmuje mu średnio 286 godzin. Wartości te nie uległy zmianie w porównaniu do ubiegłorocznego zestawienia. Polska zajęła dopiero 87 pozycję.

II WOLNOŚĆ GOSPODARCZA W POLSCE NA TLE WYBRANYCH KRAJÓW

Nasz wynik jest w tym roku nieco lepszy od Bułgarii, która zajęła 89 miejsce oraz Węgier (88 miejsce). Niestety już gorzej wypadamy na tle Niemiec (68 miejsce). W minionym roku nie wprowadzono żadnych istotnych zmian, które uprościłyby polski system podatkowy i choć po części ułatwiły prowadzenie biznesu.

Wykres 6: Regulacje podatkowe w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu.

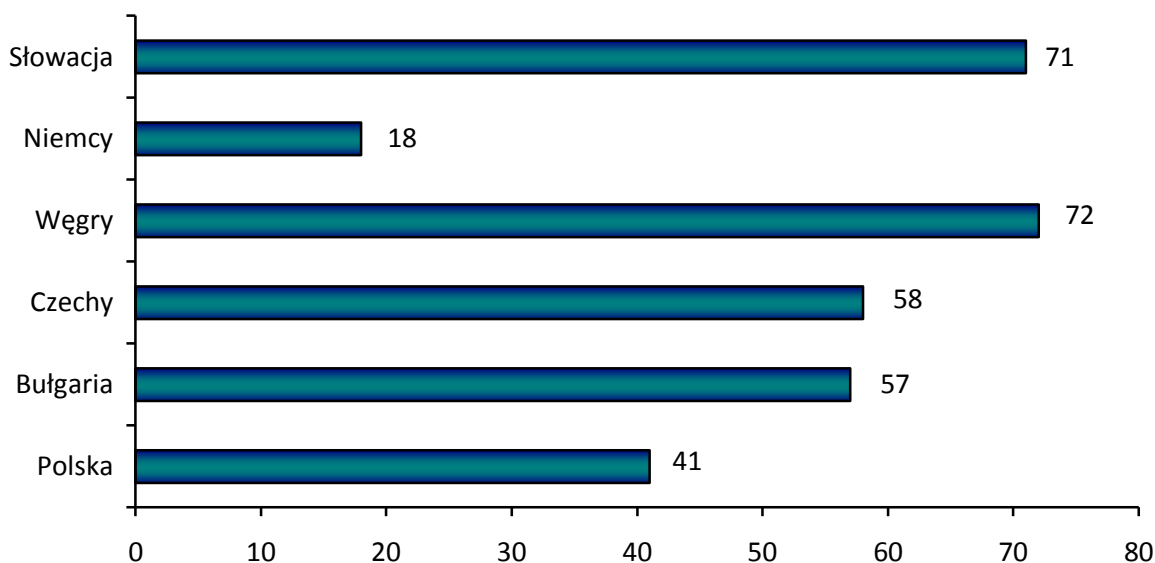
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Handel międzynarodowy

Uproszczenie procedur administracyjnych związanych z handlem międzynarodowym ma kapitalne znaczenie dla przedsiębiorstw, działających na zglobalizowanych rynkach. Zbyt restrykcyjne wymogi, uciążliwe procedury celne, nieefektywne operacje portowe i nieodpowiednia infrastruktura oznaczają dla przedsiębiorców konieczność ponoszenia dodatkowych kosztów i wydłużają niepotrzebnie eksport lub import towarów.

W minionym roku wprowadzono w tym zakresie kilka zmian, o których mowa była w pierwszej części niniejszego opracowania. Dzięki temu w rankingu Banku Światowego wypadamy nieco lepiej niż przed rokiem. Eksport standardowego kontenera oznacza dla polskiego przedsiębiorcy konieczność przygotowania 5 dokumentów, co zajmuje mu średnio 15 dni i kosztuje 1050 dol. Dla porównania przedsiębiorcom w Singapurze wystarczą 3 dokumenty, 6 dni oraz 460 dol.

Nieco lepiej wygląda sytuacja w przypadku importu. Trwa to zazwyczaj 14 dni, wymaga przygotowania 4 dokumentów i kosztuje 1025 dol. Bank Światowy zakwalifikował Polskę pod tym względem na 41 miejscu wśród 189 gospodarek świata. Zajęliśmy lepszą pozycję od naszych południowych sąsiadów – Czechów (58) oraz Słowaków (71), a także Bułgarów (57) oraz Węgrów (72). Wiele brakuje nam jednak do Niemiec, które zajęły 18 pozycję. Warto podkreślić, iż nasze wskaźniki są nadal gorsze niż średnia dla krajów OECD, pomimo wprowadzenia w minionym roku kilku zmian, upraszczających prowadzenie międzynarodowej wymiany handlowej.

Wykres 7: Handel zagraniczny w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Egzekwowanie umów

Dobrze działające sądy są podstawą sprawnego wyegzekwowania należności, w przypadku niewywiązywania się partnera handlowego z zawartej umowy. Ogólne warunki prowadzenia biznesu mierzy się również pod względem efektywności i przejrzystości funkcjonowania sądów gospodarczych. Przedsiębiorcy chętniej inwestują i zawierają nowe kontakty jeżeli mają poczucie, iż w przypadku jakichkolwiek problemów i ewentualnego sporu sądowego nie będą musieli czekać latami na uzyskanie prawomocnego wyroku.

W minionym roku kilkanaście krajów poczyniło postępy w tym względzie. Tegorocznym liderem zestawienia jest Singapur. Sądy potrzebują tutaj średnio 150 dni na rozstrzygnięcie sprawy. Podobnie jak przed rokiem najgorzej wypada Bangladesz. Sądy potrzebują tutaj ponad 1000 dni na wydanie wyroku. Jego egzekucja zajmuje kolejny rok.

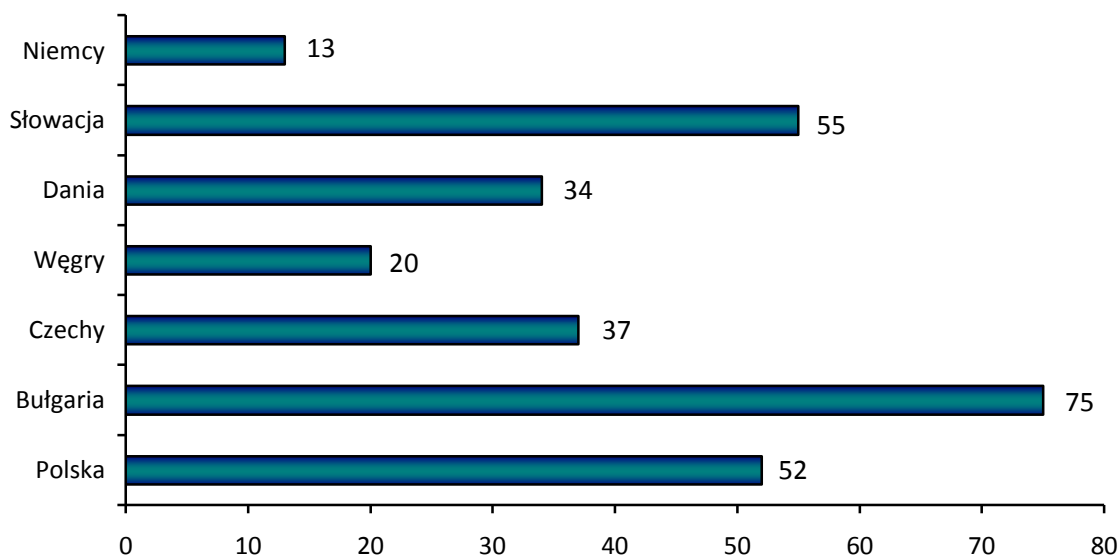
Według raportu *Doing Business* Polska plasuje się na 52 miejscu, a więc nieco lepiej niż w zeszłym roku, kiedy to zajmowaliśmy 54 pozycję. Awansu nie zawdzięczamy jednak istotnym reformom lecz pogorszeniem sytuacji u innych.

Zgodnie z danymi z raportu Banku Światowego rozwiązanie sporu gospodarczego w Polsce trwa nadal 685 dni i wiąże się z 33 procedurami, których koszt oszacowano na poziomie 19 proc. wartości pozwu. Plasuje nas to nieco wyżej niż Słowację (55) czy Bułgarię (75), jednak nadal poniżej średniej OECD oraz gorzej niż Czechy (37) i Węgry (20).

Tabela 10: Rozstrzygnięcie sporów gospodarczych w wybranych krajach.

Składowe	Polska	Bułgaria	Czechy	Węgry	Dania	Słowacja	Niemcy
Liczba procedur	33	38	27	34	35	33	31
Czas trwania (w dniach)	685	564	611	395	410	545	394
Koszt (% wartości kontraktu)	19	23,8	33,0	15,0	23,3	30,0	14,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Wykres 8: Rozstrzygnięcie sporów gospodarczych w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu.

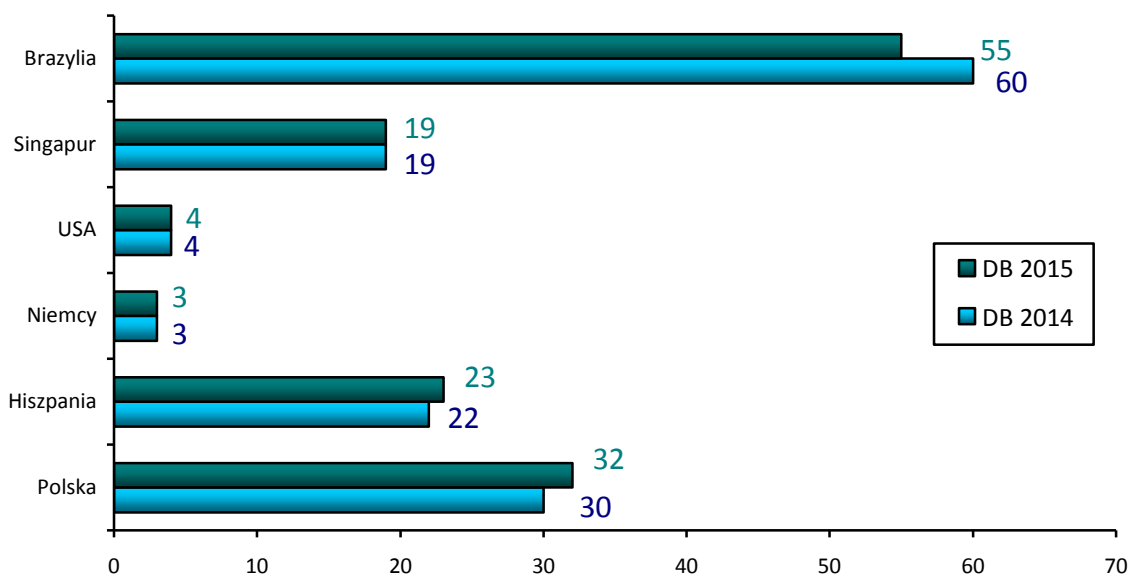
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2015*.

Procedura ogłoszenia upadłości

Przeprowadzenie sprawnego postępowania upadłościowego pozwala na szybki zwrot pieniędzy wierzycielom, zachowanie rentownych przedsiębiorstw, a tym samym poprawę wzrostu gospodarczego i zrównoważonego rozwoju gospodarki. Jest to szczególnie istotne w trudnych czasach kryzysu, kiedy gwałtownie wzrasta liczba wniosków upadłościowych. Sprawny system pozwalający na znalezienie szybkich i satysfakcjonujących wszystkie strony rozwiązań możliwy jest poprzez stworzenie przejrzystych procedur, ułatwiających spłatę zadłużenia oraz restrukturyzację nierentownych przedsiębiorstw.

W tegorocznym rankingu Banku Światowego zajmujemy 32 miejsce, jest to wynik o dwa miejsca gorszy niż przed rokiem. Spośród państw regionu wyprzedzamy Bułgarię (38 miejsce) oraz Węgry (64 miejsce). Wypadamy natomiast gorzej w porównaniu z Czechami (20 miejsce) oraz Słowacją (31). Daleko nam natomiast do naszych zachodnich sąsiadów – Niemców, którzy zajęli 3 miejsce.

Wykres 9: Likwidacja działalności gospodarczej w Polsce na tle wybranych krajów – miejsce w rankingu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu *Doing Business 2014 – 2015*.

W zakresie procedur upadłościowych należy zdecydowanie poprawić efektywność procedur, a zatem skrócić czas, zmniejszyć koszty oraz zwiększyć odzyskiwalność zainwestowanego kapitału, m.in. poprzez usprawnienie syndykatury.

Podsumowując powyższe zestawienia można stwierdzić, że Polska, w analizowanych kategoriach prowadzenia działalności gospodarczej nie odnotowała w minionym roku spektakularnych zmian. Niewielki awans w rankingach należy wiązać bardziej z pogorszeniem sytuacji w innych krajach i lekką zmianą metodologii oceniania. Warty podkreślenia jest fakt, iż Polska zajmuje w wielu rankingach gorszą pozycję niż pozostałe państwa byłego bloku wschodniego. Często wypadamy słabiej niż nie tylko Czechy i Węgry, ale również państwa na ogół gorzej postrzegane, jak Bułgaria. Zazwyczaj daleko nam również do średniej OECD.

2.3 WOLNOŚĆ GOSPODARCZA W POLSCE NA TLE WYBRANYCH KRAJÓW - PORÓWNANIE

Według indeksu **wolności gospodarczej**, przygotowywanego wspólnie przez *Heritage Foundation and Wall Street Journal* Polska znalazła się na 42 miejscu na świecie (178 badanych krajów) oraz 19 wśród państw europejskich, co oznacza, iż pozostajemy krajem „umiarkowanie wolnym”³⁷. W porównaniu z zeszłorocznym zestawieniem nasz kraj awansował o 8 miejsc. Wskaźnik wolności gospodarczej dla Polski wynosi 68,6 punktów. Wskaźnik liderów tego zestawienia przekracza 80. Łącznie Polska poprawiła wynik w 5 z 10 wolności analizowanych przez The Heritage Foundation. Znacząca poprawa nastąpiła głównie w zakresie poziomu korupcji (+5,2), fiskalizmu (+6,0), wydatków publicznych (+3,9) oraz polityki monetarnej (+3,5). W niewielkim stopniu odnotowano poprawę wolności handlowej (+0,2).

³⁷ Za Indeks Wolności Gospodarczej Heritage Foundation 2015.

Należy jednak zauważyć, iż wskaźnik wolności prowadzenia biznesu jest jednak niższy niż w poprzednim zestawieniu (-2,8). Autorzy raportu podkreślają, iż założenie firmy w Polsce nadal zajmuje średnio jeden miesiąc. Jako główne problemy prowadzenia biznesu w Polsce uznano nadmierną biurokrację, niską efektywność wymiaru sprawiedliwości oraz sztywny rynek pracy.

Wśród krajów europejskich najlepiej ocenione zostały: Szwajcaria – 80,5; Estonia – 76,8; Irlandia – 76,6; Dania – 76,3; Wielka Brytania – 75,8. W czołówce światowej rankingu, poza wspomnianą Szwajcarią znajdują się także: Hong Kong – 89,6; Singapur – 89,4; Nowa Zelandia – 82,1 i Australia – 81,4, które uznane zostały za państwa w pełni wolne gospodarczo.

2.4 UWAGI KOŃCOWE

Kluczowe analizy uznanych ośrodków oceniają polską gospodarkę jako umiarkowanie wolną, plasując ją w pierwsze 50 krajów w których najlepiej prowadzi się biznes. W ciągu 20 ostatnich lat wprowadzono wiele reform, które odciążyły działalność polskich przedsiębiorców, dzięki czemu sukcesywnie nasze miejsce w międzynarodowych rankingach ulegają poprawie. Nie oznacza to jednak, iż przedsiębiorczość w Polsce nie zmagą się w wieloma problemami i ograniczeniami. Nasz kraj boryka się nadal z przesadnie zbiurokratyzowaną, rozrośniętą i niewydolną administracją. Ogromnym obciążeniem dla polskich przedsiębiorstw pozostaje nieustannie zmieniające się prawo, które bywa różnie interpretowane przez urzędników. Należy podkreślić, że polski system administracyjno – gospodarczy z tak dużą liczbą niepotrzebnych procedur i przeciągającymi się postępowaniami administracyjnymi jest wysoce korupcjogenny.

Po raz kolejny trzeba zwrócić uwagę na wysokie pozapłacowe koszty pracy. Od 2011 r. klin podatkowy, czyli wszystkie obciążenia poza pensją netto, wzrósł w naszym kraju o ponad 1,2 pkt proc., przede wszystkim za sprawą podniesienia składki rentowej. Wysokie podatki zniechęcają do tworzenia nowych miejsc pracy, a co za tym idzie ograniczają rozwój gospodarczy. Rządzący powinni dążyć do zmniejszenia skali fiskalizmu, w szczególności ograniczając wysokość opodatkowania czynników produkcji. Tylko w ten sposób będziemy mogli być bardziej konkurencyjni na globalnym rynku.

Wielokrotnie postulowane przez ZPP uproszczenie systemu fiskalno – prawnego przyczyni się z pewnością do obniżenia korupcji. Jak wiadomo, wskaźniki biurokratyzacji oraz korupcji wykazują wysoką pozytywną korelację pomiędzy sobą. Im niższa skala wolności gospodarczej tym zwykle bardziej skorumpowany jest kraj. Natomiast im mniej procedur, tym mniej potencjalnych możliwości do działań korupcjogennych. W corocznym zestawieniu najbardziej skorumpowanych krajów na świecie, przygotowywanym przez *Transparency International*, Polska zajmuje 35 miejsce na 175 państw. Dla porównania państwa skandynawskie, w których procedury biurokratyczne ogranicza się do minimum, należą do najmniej skorumpowanych krajów na świecie. Jest wysoce prawdopodobne, bazując na doświadczeniach powyżej przytoczonych krajów, że likwidacja przesadnej biurokracji doprowadziłyby do znacznego zmniejszenia korupcji, a tym samym do oszczędności i powstania środowiska przyjaznego biznesowi i rozwojowi gospodarczemu.

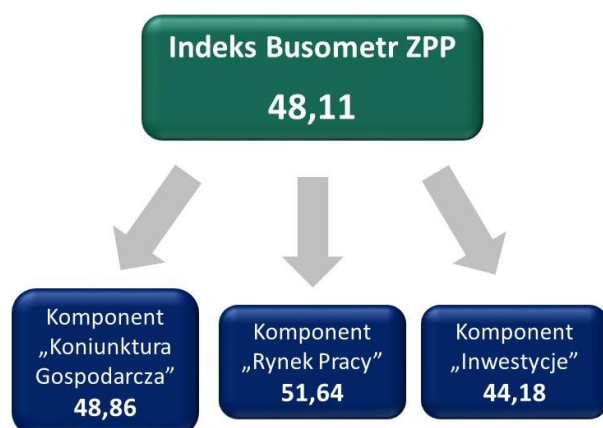
III BADANIA WŁASNE ZPP

BUSOMETR ZPP – INDEKS NASTROJÓW GOSPODARCZYCH MSP

Od początku swojej działalności Związek Przedsiębiorców i Pracodawców – we współpracy z Domem Badawczym Maison – publikuje **Busometr**, badanie nastrojów gospodarczych przedsiębiorców sektora MSP, który jest wskaźnikiem pokazującym stopień optymizmu małych i średnich przedsiębiorców i ich planowane działania w perspektywie najbliższych dwóch kwartałów. Na wartość Busometra mają wpływ trzy komponenty: koniunktury gospodarczej, rynku pracy (płace i zatrudnianie) oraz inwestycji. Wartość każdego z komponentów mieści się w przedziale od 0 do 100. Wyniki Busometra poniżej 50 oznaczają pesymistyczne nastroje przedsiębiorców, a powyżej 50 – ich optymizm.

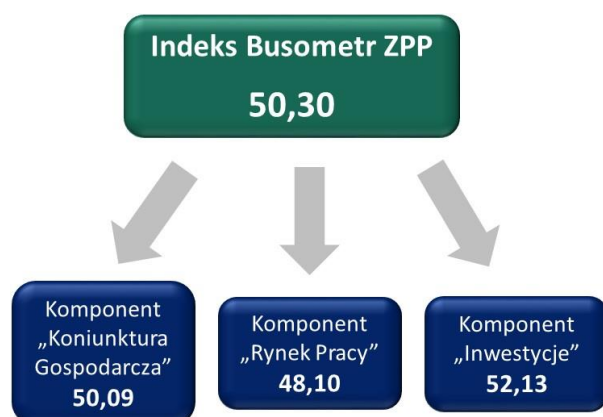
Zestawienie wyników z czterech kwartałów 2014 roku pokazuje powolny, aczkolwiek systematyczny wzrost ogólnego wskaźnika badania. W I kwartale – 48,11; w II kwartale – 50,30; w III kwartale – 56,52; w IV kwartale – 53,8.

I kwartał 2014

W I kwartale 2014 roku szczególną uwagę przykuł pozytywny komponent Rynek Pracy, który, przekroczywszy poziom 50 punktów, wskazał na optymizm przedsiębiorców w zakresie zatrudniania pracowników oraz dysponowania funduszem płac.

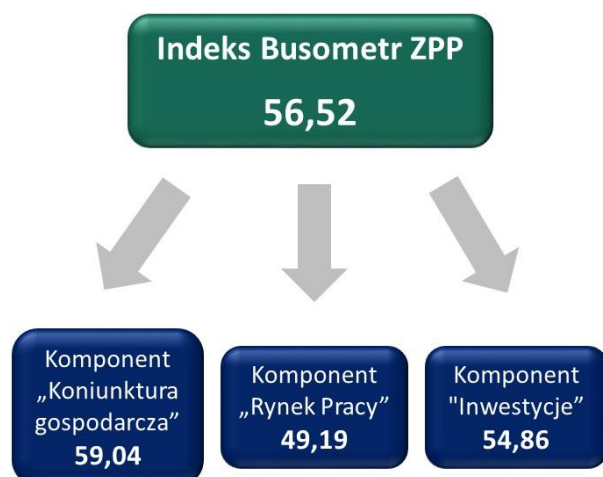
II kwartał 2014

W II kwartale 2014 roku Busometr po raz pierwszy w historii pomiaru przyniósł ogólny wynik powyżej 50 punktów. Jednocześnie ukazał pogorszenie nastrojów na rynku pracy, co było wynikiem „zusowania” umów i podnoszenia pozapłacowych kosztów pracy. W II kwartale wyraźnie poprawiła się natomiast sytuacja w inwestycjach, gdzie odnotowano skok aż o prawie 8 punktów w stosunku do ubiegłego kwartału.

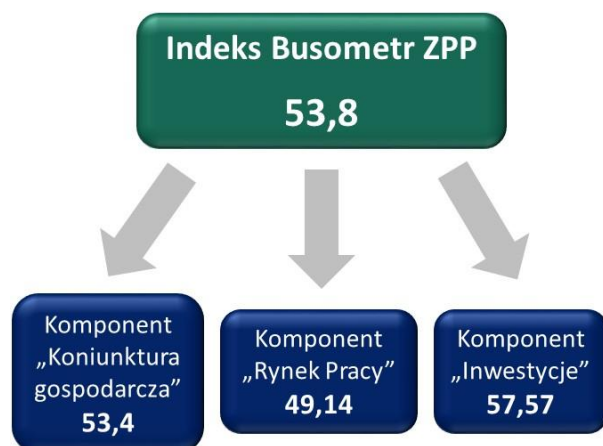
III BADANIA WŁASNE ZPP

III kwartał 2014

Badanie Busometra w III kwartale ukazało najlepszy w historii ogólny wynik Busometra i największy optymizm wśród mikofirm, które pierwsze wyczuwają koniunkturę. Pesymistyczne nastroje utrzymały się jedynie w zakresie komponentu Rynek Pracy, który był przedmiotem rządowych regulacji.

IV kwartał

Wskaźnik Busometra w IV kwartale wciąż wyrażał optymizm przedsiębiorców, szczególnie widoczny w zakresie komponentu Inwestycje.

BIBLIOGRAFIA

Botero Juan, Djankov Simeon, La Porta Rafael, Lopez – de – Silanes Florencio, Shleifer Andrei, 2004, „The Regulation of Labor”, *Quarterly Journal of Economics*.

Beldowski J., *Administracja przyjazna przedsiębiorcom*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2011.

Beldowski J., Devictor X., Piątkowski M., *Jak jeszcze bardziej podskoczyć w Doing Business*, Wyborcza.biz 2012.

Card David, Krueger Alan, 1994, „Minimum Wages and Employment: a Case Study of the New Jersey and Pennsylvania Fast Food Industries”, *American Economic Review*.

Card David, Krueger Alan, 2000, „Minimum Wages and Employment: a Case Study of the Fast – Food Industry in New Jersey and Pennsylvania: Reply”, *American Economic Review*.

Corruption Percetpion Index, Transparency International.

Djankov Simeon, La Porta Rafael, Lopez – de – Silanes Florencio, Shleifer Andrei, 2002, „The Regulation of Entry”, *Quarterly Journal of Economics*.

Djankov Simeon, La Porta Rafael, Lopez – de – Silanes Florencio, Shleifer Andrei, 2003, „Courts”, *Quarterly Journal of Economics*.

Djankov Simeon, McLiesh Caralee, Shleifer Andrei, 2007, „Private Credit in 129 Countries”, *Journal of Financial Economics*.

Djankov Simeon, La Porta Rafael, Lopez – de – Silanes Florencio, Shleifer Andrei, 2008, „The Law and Economics of Self – Dealing”, *Journal of Financial Economics*.

Djankov Simeon, Freund Caroline, Pham Cong, 2008, „Trading on Time”, *Review of Economics and Statistics*.

Djankov Simeon, Hart Oliver, McLiesh Caralee, Shleifer Andrei, „Debt Enforcement Around the World”, *Journal of Political Economy*.

Djankov Simeon, Ganser Tim, McLiesh Caralee, Ramalho Rita, Shleifer Andrei, w druku, „The Effect of Corporate Taxes on Investment and Entrepreneurship”, *American Economic Journal*.

Dube Arindrajit, Suresh Naidu, Reich Michael, 2007, „The Economics Effects of a Citywide Minimum Wage”, *Industrial and Labor Relations Review*.

Dz.U z dnia 14 sierpnia 2009 r. Nr 128 poz. 1057., „ Ustawa o zmianie ustawy budżetowej na rok 2009”.

Dz.U z 2007 r. Nr 155 poz 1095, z późn. zm., Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. „O Swobodzie Działalności Gospodarczej”.

Gwartney James, Lawson Robert, Hall Joshua, Grubel Herbert, de Haan Jakob, Sturm Jan – Egbert, Zandberg Eelco, 2009, „Economic Freedom of the World 2009 Annual Report”, *Fraser Istitute*.

Legatum Prosperity Index.

BIBLIOGRAFIA

- Mas – Colell Andreu, Whinston Michael, Green Jerry, 1995, „Microeconomic Theory”, *Oxford University Press*.
- Miller Terry, Holmes Kim, Kim Anthony, Markheim Daniella, Roberts James, Walsh Caroline, 2010, „2010 Index of Economic Freedom”, *The Heritage Foundation*.
- Neumark David, Wascher William, 1992, „Employment Effects of Minimum and Subminimum Wages: Panel Data on State Minimum Wage Laws”, *Industrial and Labor Relations Review*.
- Neumark David, Wascher William, 2007, „Minimum Wages, the Earned Income Tax Credit and Employment: Evidence from Post – Welfare Reform Era”, *NBER Working Paper 12915*.
- Ministerstwo Gospodarki, Przedsiębiorczość w Polsce 2014, 2014.
- Sullivan Arthur, Sheffrin Steven, 2003, „Economics: Principles in Action”, *Pearson Prentice Hall*.
- Varian Hal, 1992, „Microeconomic Analysis”, *W. W. Norton & Company*.
- The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency*, 2014.
- World Economic Forum, *Global Competitiveness Report 2013 – 2014*.

MANIFEST PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW

Przedsiębiorcy wszystkich branż łączcie się!

Przedsiębiorców zatrudniających do 250 pracowników jest ponad 1,5 mln. Wytwarzamy 67 proc. PKB. Tworzymy ponad 70 proc. miejsc pracy – niemal ¾ Polaków pracuje w naszych firmach.

Mimo, iż fundamentem na którym stoi polska gospodarka są małe i średnie firmy, nie jesteśmy poważnie traktowani przez własne rządy. Kolejne obietnice i kampanie wyborcze niosą za sobą wyłącznie puste slogany, za którymi nie idą żadne realne działania. Nasza praca w znacznej części polega zmaganiu się niepotrzebnymi przepisami, regulacjami i biurokracją, zamiast na rozwoju naszych przedsięwzięć.

Organizując się w obronie naszych prawa możemy ten stan rzeczy zmieniać.

Dlatego powołujemy Związek Przedsiębiorców i Pracodawców, który, obok realizacji naszych interesów zawodowych, będzie zmierzał do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw w Polsce.

W naszym przekonaniu kwestiami wymagającymi szybkiego rozwiązania są:

1. Uproszczenie prawa gospodarczego.
Jednym z fundamentów polskiego cudu gospodarczego po upadku komunizmu była „Ustawa Wilczka”. Po serii nieudanych eksperymentów politycznych z prawem gospodarczym – pora do niej powrócić. Z wyjątkiem nieistotnych drobiazgów, jest ona całkowicie zgodna z obowiązującym prawem Unii Europejskiej.
2. Szybsze rozstrzygnięcie sporów sądowych.
Udręką są ciągnące się latami spory gospodarcze. Domagamy się takiego samego prawa, jakie zagwarantowali sobie politycy – prawa do szybkiego procesu. Sędzia jest od wymierzania sprawiedliwości i rozstrzygnięcia sporów. Proces sądowy nie musi być tak sformalizowany, jak obecnie. Powinien trwać dzień po dniu – jak to się dzieje w USA – aż do wydania wyroku. Prawo ma służyć ludziom, a nie być wygodne dla sędziów, adwokatów, czy prokuratorów.
3. Uproszczenie systemu podatkowego.
Polski system podatkowy jest jednym z najgorszych na świecie. Z naszego punktu widzenia podatek jest „kosztem”, który potrafimy wkalkulować w działalność gospodarczą. Pod warunkiem, że łatwo go policzyć, i że prawo oraz jego interpretacje nie są nieustannie zmieniane. Opowiadamy się za podatkami prostymi, których koszty poboru są mniejsze i dla rządu, i dla przedsiębiorców. Najlepszym dla wszystkich jest systemem podatkowym proponowany przez Centrum Adama Smitha. Prosty podatek przychodowy – który uwolni przedsiębiorców od mitręgi liczenia „kosztów uzyskania przychodów”, w miejsce dzisiejszego CIT. Prosty podatek od Funduszu Płac, który zastąpi podatki PIT i składki płacone do ZUS. Podatek VAT o jednej stawce na wszystko z możliwością wyboru opłacania go ryczałtem przez małe firmy (ale wówczas bez możliwości odliczania). Stawki tych podatków mogą być takie, że zmiana systemu będzie całkowicie neutralna dla budżetu.

MANIFEST PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW

4. Obniżenie kosztów pracy.

W Polsce praca opodatkowana jest jak alkohol i papierosy. Wysokie, sięgające 80 proc. opodatkowanie pracy, jest podatkiem najgorszym z możliwych. Zawdzięczamy mu wysokie bezrobocie, niską konkurencyjność naszych firm, szeroko rozwiniętą gospodarkę nierejestrowaną. Zmniejszenie wpływu do budżetu na skutek radykalnego obniżenia podatków obciążających pracę zrównoważyć można konsumpcyjnymi podatkami pośrednimi.

5. Ograniczenie obowiązków biurokratycznych.

Każdy przedsiębiorca wypełnia gigantyczną ilość różnego rodzaju dokumentów, które musi wysyłać rządowi i jego agendom. Tracimy setki godzin na zbędne czynności biurokratyczne. Zamiast rozwijać przedsiębiorstwa – toniemy w papierach. Tracą na tym wszyscy, łącznie z rządem. Zmiana tego stanu rzeczy jest łatwa i prosta i nie wymaga wielkich nakładów, a jedynie zmiany procedur na mniej czasochłonne i dostosowane do obecnych możliwości technologicznych.

6. Poddanie rzeczywistej kontroli sądowej decyzji urzędników skarbowych.

Każda decyzja urzędnika skarbowego, której konsekwencją może być utrata choćby jednego miejsca pracy, powinna uzyskiwać klauzulę wykonalności dopiero po jej uprawomocnieniu się. Aktualny stan prawny, który pozwala urzędnikom na arbitralne wykonywanie często nieuzasadnionych decyzji, które są potem uchylane przez sądy jest łamaniem podstawowych praw człowieka.

7. Stabilność prawa i reguł gry.

Chcemy skupić się na rozwoju swoich przedsiębiorstw, a nie na śledzeniu dzienników ustaw. Prawo musi być stabilne, a reguły gry jasne. Lepsze jest nawet złe prawo, ale stałe niż coraz bardziej „doskonalone”, a zmieniające się co kilkanaście miesięcy.

8. Likwidacja barier inwestycyjnych.

Biurokraci nie mogą decydować co mamy robić. Nie możemy zależeć od ich „widzimisie”. Każdy ma prawo do szybkiego procesu inwestycyjnego – nie tylko znajomi polityków. Realizacja tych postulatów przyczyni się do szybkiego rozwoju naszych przedsiębiorstw i Polski.

Jedyną przeszkodą w ich wprowadzeniu jest stagnacja klasy politycznej, brak woli działania oraz różne zabobony i teorie spiskowe ludzi nie mogących odnaleźć się w rynkowej rzeczywistości.

Będziemy inicjować i wspierać wszelkie działania zmierzające do wyeliminowania z polskiego prawodawstwa ograniczeń działalności gospodarczej przekraczających wymagania UE i tym samym wyrównania szans konkurencyjnych pomiędzy polskimi i europejskimi przedsiębiorstwami. Działamy bowiem w znacznie gorszym otoczeniu prawnym i instytucjonalnym niż nasi europejscy konkurenci.

Drogą do tego jest rzeczywista samoorganizacja naszego środowiska. Tylko zorganizowana presja na rządzących może poprawić naszą sytuację. Jak pokazuje dotychczasowa praktyka, politycy nie dokonują pożytecznych zmian (nawet gdy leży to w ich interesie) inaczej niż pod naciskiem opinii publicznej. Stwórzmy ten nacisk.

Przedsiębiorcy wszystkich branż łączcie się!
Związek Przedsiębiorców i Pracodawców

ZWIĄZEK PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW

Celem działania ZPP jest:

- Działanie na rzecz poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw w Polsce
- Reprezentowanie i obrona członków Związku przed nieuzasadnionymi działaniami organów państwa i samorządu terytorialnego
- Dostarczanie profesjonalnej, specjalistycznej informacji wspomagającej działanie firmy
- Zbiorowe negocjowanie cen u dostawców towarów i usług dla przedsiębiorstw

ZPP nie jest związana z żadną partią ani organizacją polityczną, nie popieramy, ani nie zwalczamy żadnej z nich.

Będziemy inicjować i wspierać wszelkie działania zmierzające do wyeliminowania z polskiego prawodawstwa ograniczeń działalności gospodarczej przekraczających wymagania UE i tym samym wyrównania szans konkurencyjnych pomiędzy polskimi i europejskimi przedsiębiorstwami. Działamy bowiem w znacznie gorszym otoczeniu prawnym i instytucjonalnym niż nasi europejscy konkurenci.

Jesteśmy zwolennikami wolnego rynku i zdrowego rozsądku.

ZWIĄZEK PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW
UL. KRAKOWSKIE PRZEDMIEŚCIE 6, 00-325 WARSZAWA
TEL./FAX 22 826 08 31
MAIL: BIURO@ZZP.NET.PL, WWW.ZPP.NET.PL